

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2025-2029: OSA 1 Hyvinvointikertomus

Pohjois-Savon alueellinen hyvinvointikertomus ja - suunnitelma vuosille 2025–2029 sisältää:

- OSA 1: hyvinvointikertomuksen eli -analyysin vuosista 2021–2025 ja
- OSA 2: hyvinvointisuunnitelman vuosille 2025–2029.

Tässä käsitellään OSA 1:stä: [hyvinvointikertomusta](#)

Julkaistu www.hyvinvointikertomus.fi sivulla, johon nämä diat

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Tiivis asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä (myös kunnat, järjestöt, srk, yritykset, kokemuksellinen tieto) ja se koostuu seuraavista osista:

OSA1: "kertomus"

Tilastojen valossa yhteenveto **hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä**, edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden **arviointia**

* Laajahvk: valtuustokauden ajalta tähän päivän

OSA 2: "suunnitelma" tulevalle valtuustokaudelle

Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä seurantamittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, **hyvinvointivajeiden ratkaisemiseksi**

OSA 3: Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen
Suunnitelman hyväksyminen ja vieminen toteutukseen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella

Sote-järjestämislaki 7§

Hyvinvointialueen on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueella on raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain.

Hyvinvointialueella on valmistettava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.

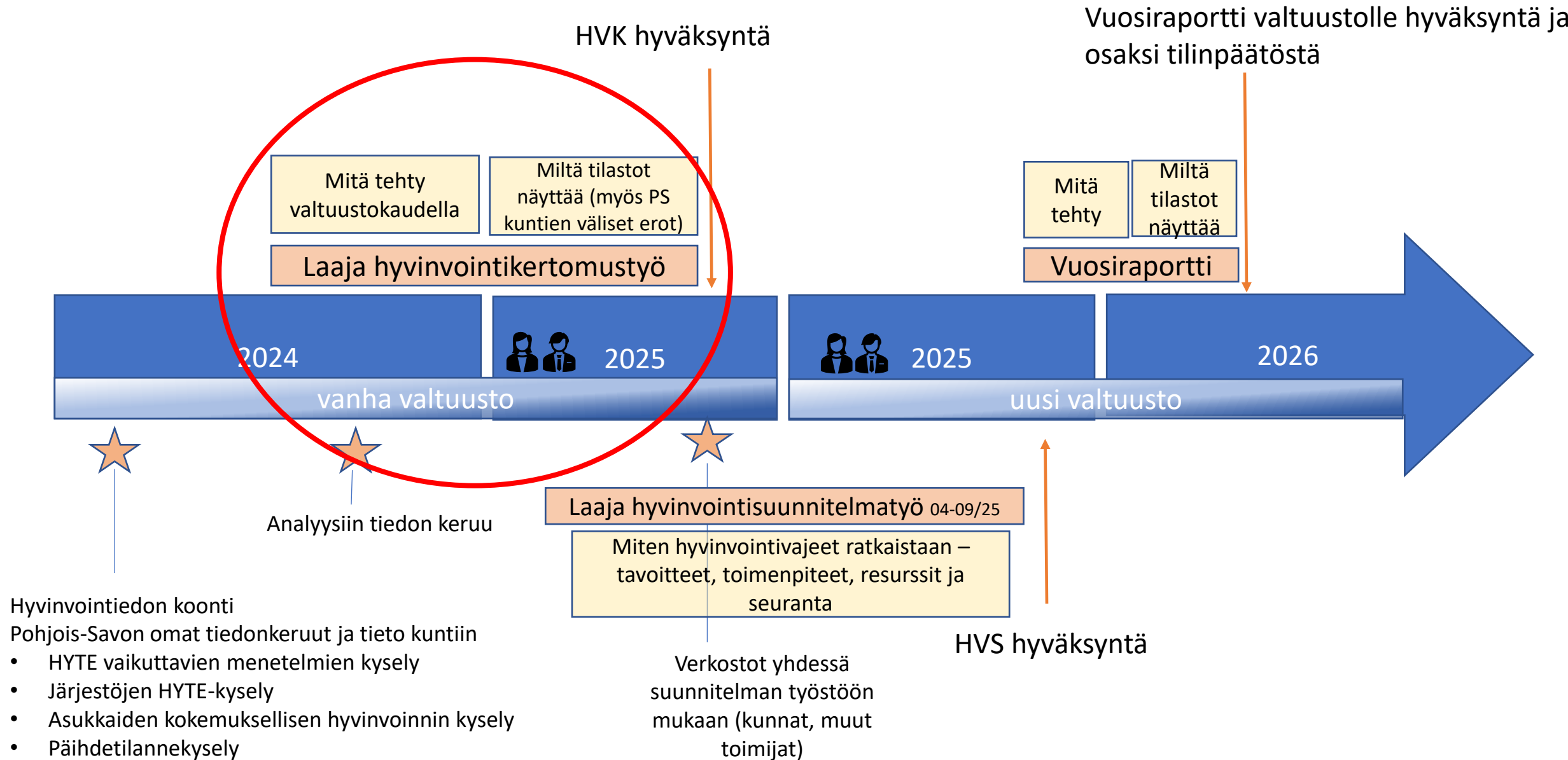
Hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnassa säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 29 §:ssä: Hyvinvointialueen on julkaistava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma julkisessa tietoverkossa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomus:

sisältää myös:

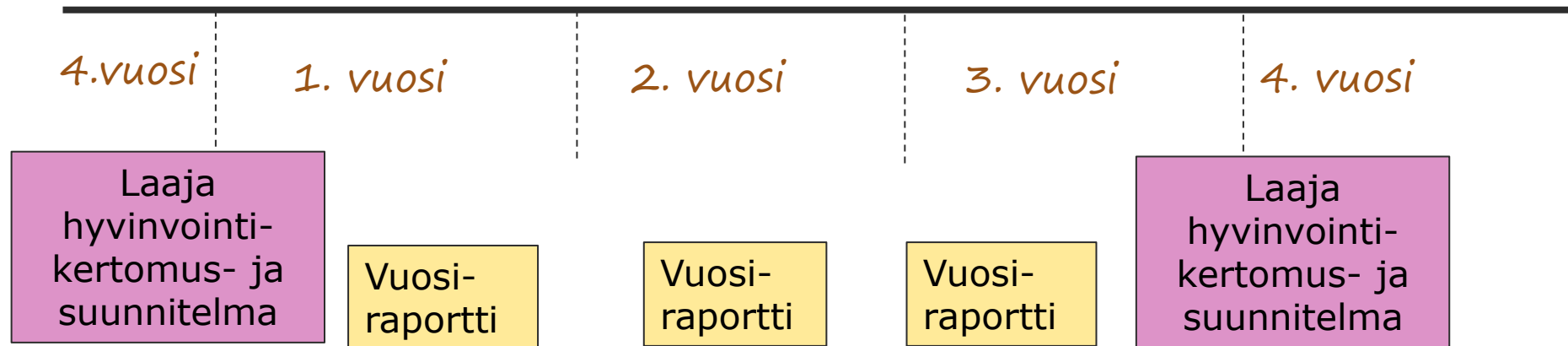
- hyvinvoinnin vuosiraportin vuodesta 2024
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurannan ja
- suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi seurannan

Laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma ja vuosiraportit

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma = hyvinvointikertomus eli hyvinvointianalyysi; hyvinvoinnin nykytilan kuvaus ja edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi (vanha valtuusto hyväksyy) ja hyvinvointisuunnitelma; suunnitelma hyvinvointivajeiden korjaamiseksi seuraavalle valtuustokaudelle eli HYTE tavoitteet, toimenpiteet, seurantamittarit, vastuut (hyväksyy uusi valtuusto)

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Kerran vuodessa tehdään vuosiraportti (-> tilinpäätökseen) = miten hyvinvointisuunnitelmassa on edetty tilastojen valossa, mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi. Tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointisuunnitelmaa.

Asukkaiden osallistaminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen laadintaan

- **Hyvinvointikertomukseen** tiedon tuottaminen;
  - kokemuksellinen hyvinvointikysely
  - päihdetilannekysely
  - työryhmien ja verkostojen kautta

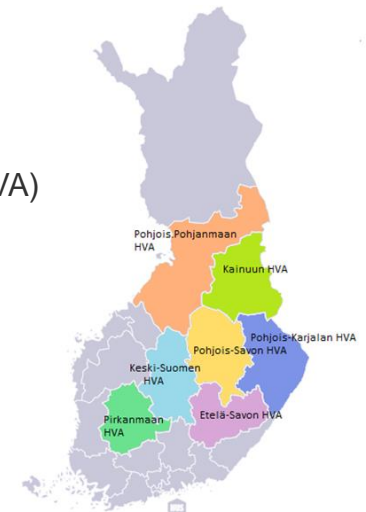

Hyvinvointianalyysi pohjautuu seuraaviin tietolähteisiin

- [Vähimmäistietosisältö ehdotus 8.8.2024versio](#)
- [Kouluterveyskyselyt](#), THL
- [Etusivu - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#), THL
- [Tilastotieto | Tilastokeskus](#)
- [TEAvisari terveydenedistämiseksi](#), THL
- [Finlapset](#)
- [Terve Suomi - kyselyosuuden indikaattoritaulukot](#)
- [Sotekuva](#) ja [Hyvinvointi ja terveys - 1.0.4 – Power BI](#)
- Liikkuva ohjelmien tietokannat
  - <https://liikkuvakoulu.fi/nykytila>
  - [Nykytilan arviointi - Liikkuva varhaiskasvatus](#)
  - [Liikuntaneuvonnan tietokanta](#)
- [Lipas.fi](#)
- [Huono-osaisuus Suomessa](#)
- [Elinympäristön tietopalvelu liiteri](#)
- [Ilman epäpuhtauksien päästöt Suomessa](#)
- [Ilmansaasteet - Ilmatieteen laitos](#)
- [Kirkon tilastopalvelu](#)
- [Poliisihallitus - Poliisi](#)
- [OTIn Liikennevahinkoportti - avoin nettiportaali kaikkien käytössä!](#)
- [PRONTONET.FI](#)
- Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen tilastot
- Tutkihallintoa
- [Nuorisotilastot](#)
- [Syöpärekisteri](#)
- [Nykytila.fi](#)
- [Liikunnan indikaattorit – Valtion liikuntaneuvosto](#)
- [Terveystemme.fi](#)
- [Move-mittaustulokset](#), OPH

Kyselyt ja asiakaspalautteet esim.

- Kokemuksellinen hyvinvointikysely asukkaille (HVA, kunnat ja DIAK yhteistyönä)
- Päihdetilannekysely
- HYTE-menetelmäkysely (kunnat ja HVA)
- Järjestökysely (HVA ja Sosiaaliturvayhdistys ry)

Hyvinvointianalyysiin osallistuneet

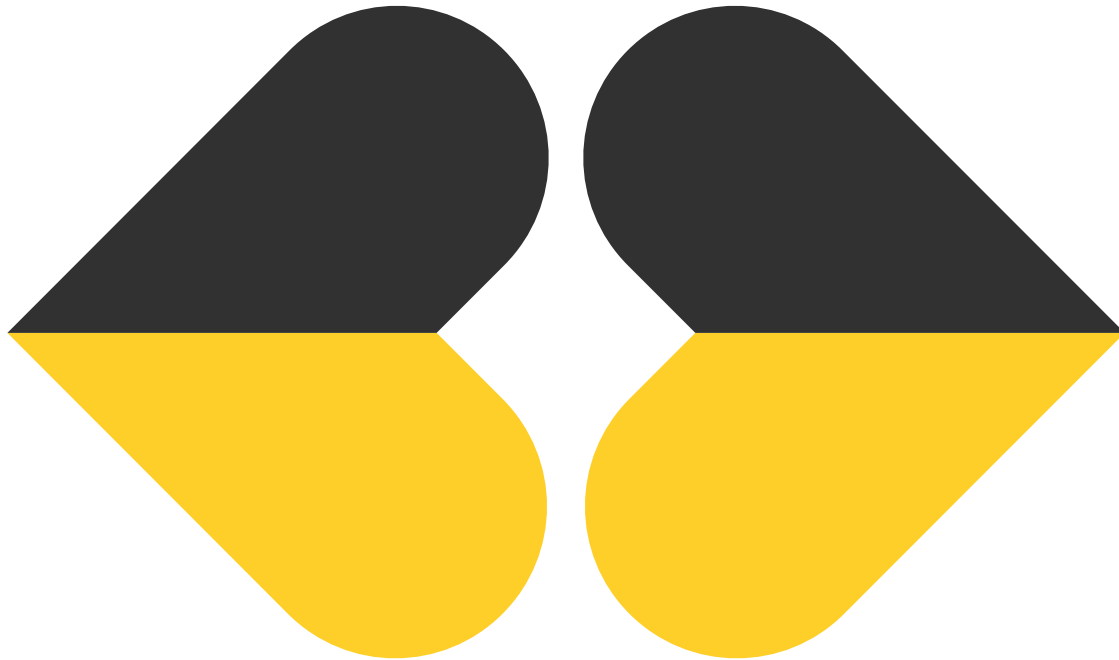
- Pohjois-Savon HYTE- ja osallisuuspalveluyksikkö
- Evankelisluterilainen seurakunta, Juha Antikainen, hiippakuntasihteeri, evankelisluterilainen hiippakunta
- Pohjois-Savon kuntien hyvinvointikoordinaattorit ja HYTE-yhdyshenkilöt
- Pohjois-Savon ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön verkosto
- Hyvinvointialueen osallisuustyöryhmä
- Konsultoitu HVA:n tiedolla johtamisen asiantuntijoita mm. asiantuntija Paula Partanen, erityisasiantuntija Tarja Tervo-Heikkinen
- Liikkuva aikuinen, projektipäällikkö Katariina Tuunanen/ liikuntaneuvonnan tietokanta
- Hankevoimala, Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Kehittämisyhdistys Mansikka ry, projektipäällikkö Seija Korhonen
- Ikääntyneiden palvelujen jory
- Perhepalveluiden jory
- Pohjois-Savon pelastuslaitos
- Ikääntyneiden palveluiden jory
- Perhepalveluiden jory
- Pohjois-Savon PAKKA- tarjontaryhmä
- Pohjois-Savon Ikääntyneiden mielenterveys – ja päihdetyön verkosto
- Lisäksi HYTE-teemaverkostoissa on käyty lävitse kunkin teemaa koskevat tilastot

Hyvinvointianalyysi

- HYTE- rakenteet
  - Pohjois-Savon hyvinvointialueella
  - Pohjois-Savon kunnissa
- Terveystiedon edistäminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja kunnissa
- Hyvinvoinnin tila väestöryhmittäin ja toimintaympäristö palveluineen
- HYTE-kerroin
- Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen suunnitelman ikääntyneen väestön tukemisesta seuranta
- Johtopäätökset

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja kunnissa

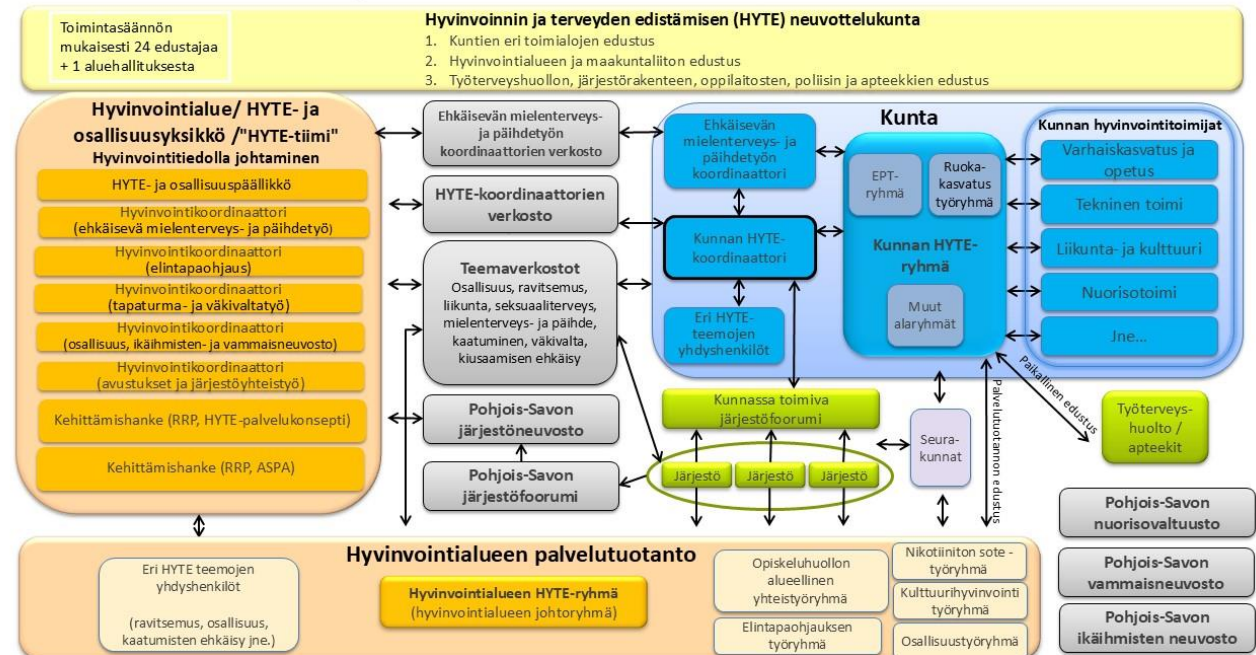
HYTE- rakenteet

HYTE- rakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueella

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon kunnissa

- Yhteistyötyöryhmät ja –verkotot
- Yhdyshenkilöt
- HYTE -ohjelmat ja suunnitelmat
- HYTE- resurssit
- HYTE- toimialoilla

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2025

HYTE-rakenne Pohjois-Savon hyvinvointialueella

❖ HYTE-tuki alueelle:
Valtakunnalliset HYTE teemaverkostot ja Terve Kunta ja STESO verkostot

❖ Vuosittaiset HYTE-neuvottelut

❖ HVA:n hyvinvointi-koordinaattorit hyvinvointisuunnitelman painopisteittäin

❖ HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut

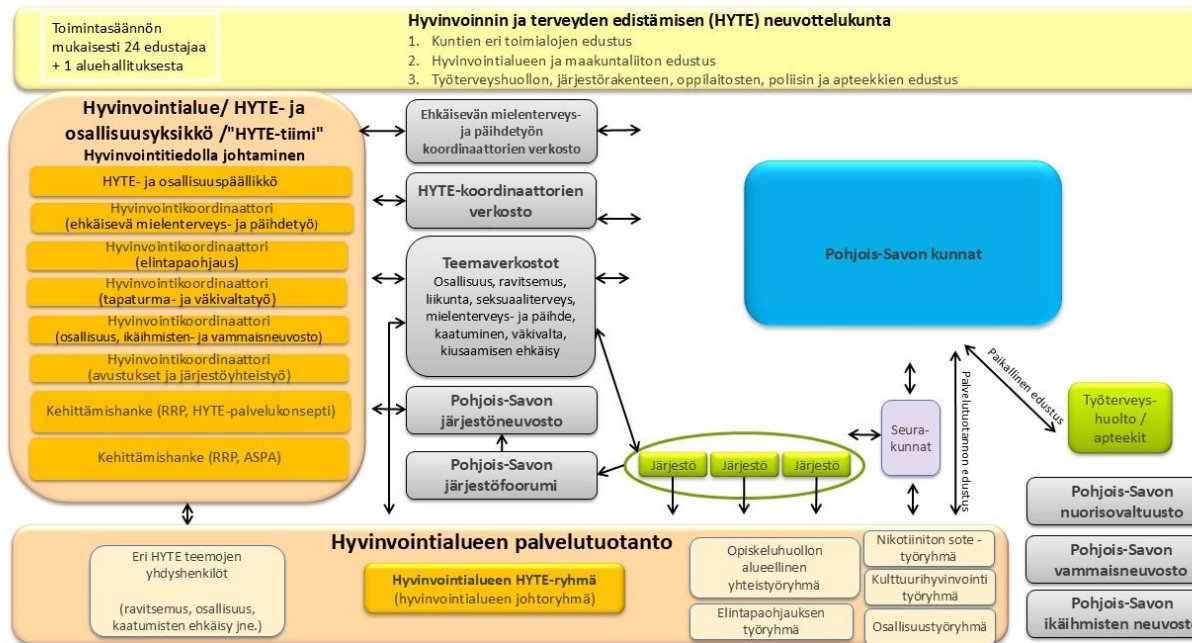
❖ Yhteistyö kuntien ja järjestöjen kanssa. HVA:lta yhteyshenkilöt verkostoissa

❖ Asiantuntijatuki ja –tieto kuntiin; HYTE-tiedonkeruut ja yhdyspintakuviot kuntien kanssa ja vierailut kuntiin

❖ Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma ja hyvinvoinnin vuosiraportit sekä osallisuusohjelma

❖ HYTE tilinpäätöksessä ja talous- ja toimintasuunnitelmassa sekä strategiassa

❖ Monialainen ja poikkihallinnollinen HYTE-neuvottelukunta johtaa HYTE-työtä

✓ EVA:n käyttö alueen päätösten valmistelussa

✓ HVA edustajat kuntien HYTE-ryhmiin – roolit ja sitoutuminen

✓ Kunta-HVA palvelutuotannon HYTE -yhteistyön vahvistaminen

✓ HVA:n omia HYTE-indikaattoreita kaivataan ja järjestöjen HYTE-tietoa

✓ HYTE – hva:n palvelustrategiassa ja palvelutuotannon käyttösuunnitelmissa

✓ HYTE – kerroin; erit. AUDIT-C, työttömien terveystarkastukset, tuen tarpeen selvittäminen 4v ja 8lk terveystarkastuksesta poisjääville ja elintapaneuvonta tyyppin 2 diabetesriskissä

✓ HYTE-rahoituksen kohdentaminen palvelutuotannon HYTE-työhön

✓ Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma +mittarit

✓ Kulttuurihyvinvointisuunnitelma

✓ Järjestöyhteistyönrakenteiden vahvistaminen HVA:lla

✓ HVA:n HYTE-rakenteet; verkostot ja yhdyshenkilöt

❖ Terveydenedistämistä-aktiivisuus vahvaa, erit. Siilinjärvi, Kuopio, Joroinen (TEAkokonaistulos 01/2025)

HYTE-rakenteet Pohjois-Savon kunnissa

✓ Terveydenedistämistä-aktiivisuuden kokonaistulos, erit Tuusniemi, Tervo ja Rautavaara (TEAkokonaistulos 01/2025)

❖ Löytyy HYTE-ryhmät, jotka yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia

❖ Eri toimialat osallistuvat aktiivisesti HYTE-työhön

❖ Ehkäisevän päihdetyön ja HYTE-yhdyshenkilötyön resurssit vahvistuneet

❖ Eri HYTE-teemoihin nimitetty kuntayhdyshenkilöitä

❖ Kuntajohdon terveydenedistämistä-aktiivisuus vahvaa; sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat ja osallisuus. (TEAkuntajohto 2023)

❖ Kaikissa kunnissa hyväksytty laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma (TEAkuntajohto 2023)

❖ Osallisuustyön resurssit vahvistuneet osassa kuntia

❖ Pienten kuntien järjestö-yhteistyö

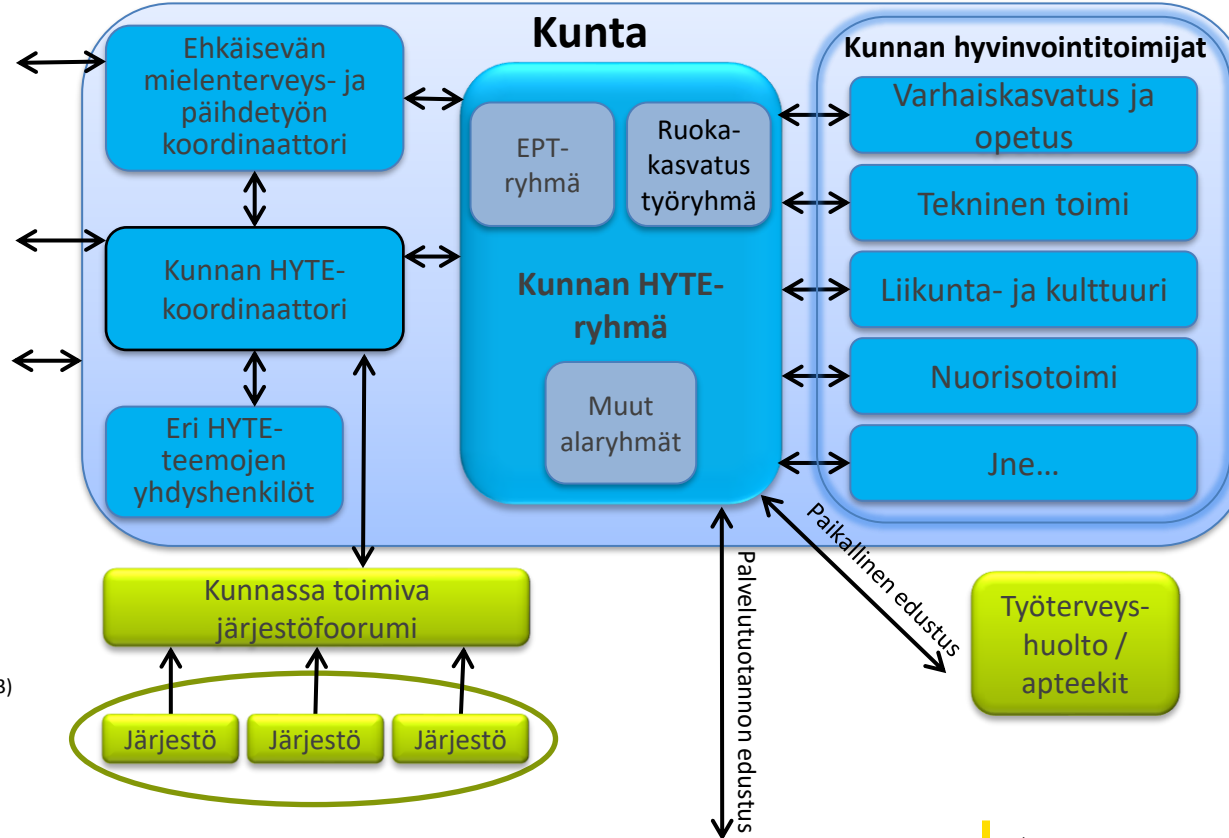
❖ Yhteistyökumppanin ja edustus HYTE-ryhmiin löytäminen kunnalle HVA:n palvelutuotannosta

❖ Turvallisuussuunnitelma puuttuu erit. Iisalmi, Lapinlahti, Pielavesi, Rautalampi ja Varkaus

❖ HYTE-alatyöryhmiä tarvitaan kuntien HYTE-jalkauttamiseen

❖ Hyvinvoinnin vuosiraportit puuttuvat osasta kuntia

✓ EVA:n käyttö päätösten valmistelussa, erit. Rautavaara, Sonkajärvi, Varkaus, Leppävirta, Tuusniemi, Kiuruvesi, Tervo, Lapinlahti

✓ Pienten kuntien HYTE-resurssit

✓ Asukkaille avattava HYTE:ä

✓ HYTE-työn näkyvyys. Yhteys elinvoimaan.

✓ HYTE tiedonkulku kunnassa

✓ Osallisuuden vastuuttaminen ja osallisuus palvelujen suunnitteluun, erit Keitele, Kaavi, Rautavaara ja Tuusniemi

✓ Lasten osallistamisen foorumit (TEAvisari Kuntajohto v.2023)

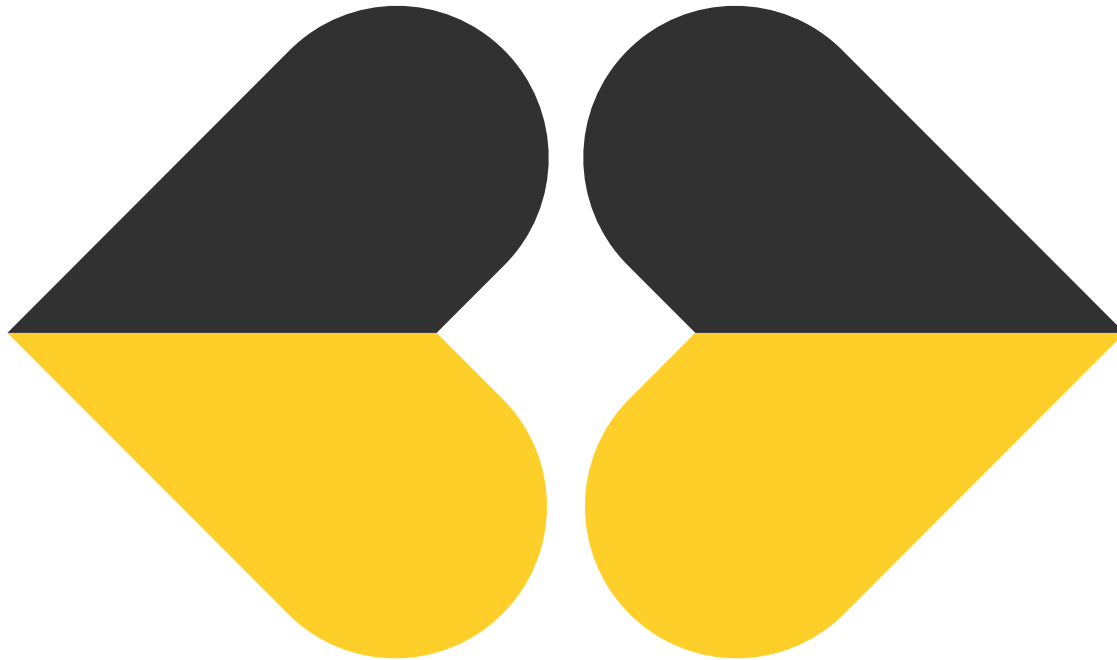
✓ Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara

✓ Perusopetuksen TEA, erit Rautavaara

✓ Lukiokoulutuksen TEA, erit. Rautavaara

✓ Liikunnan TEA, erit Tervo

✓ Kulttuurin TEA, erit Tuusniemi

Terveydenedistämis- aktiivisuus (TEA) Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja kunnissa + sote- keskusalueittain ?

Terveydenedistämistäktiivisuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja kunnissa

Terveydenedistämistäktiivisuus (TEA) kuvaa organisaatioiden kykyä integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan eri toimialueilla

= hyvä tilanne

= parannettavaa

Tulokset ilmoitetaan TEAviisari-verkkopalvelussa pistemäärän 0–100 välillä. Pistemäärät ovat muodostettu pisteyttämällä toimintaa kuvaavat tiedot suhteessa lainsäädäntöön, suosituksiin ja hyviin käytäntöihin. Pisteet kuvaa, miten hyvin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu: 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Pisteet 0-24 on huono tulos, 25-74 on parannettavaa ja 75-100 hyvä tulos. ([Etusivu - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#))

Lähde: TEAviisari (01/2025)

Terveydenedistämistäktiivisuuden kokonaistulos 19.1.2024

	Pohjois-Savon hva	Pohjois-Karjalan hva	Pohjois-Pohjanmaan hva	Pirkanmaa hva	Kainuun hva	Etelä-Savon hva	Keski-Suomen hva	Koko maa
Kaikki sektorit	73	67	71	73	65	66	70	70
Kuntajohto	87	81	81	89	75	75	86	83
Perusopetus	65	64	63	68	66	66	64	64
Lukiokoulutus	67	60	63	71	66	53	69	65
Ammatillinen koulutus	71	67	70	66	64	71	65	64
Liikunta	77	64	75	65	53	63	71	69
Hyvinvointialueet	60	38	51	69	71	60	59	59
Kulttuuri	73	67	75	81	66	67	65	72

+ Siilinjärvi 78, Kuopio 77 ja Joroinen 76
- Tuusniemi 52, Tervo 53 ja Rautavaara 53

Kuntajohto 2023,

+Seuranta ja tarveanalyysi 95 väestöryhmittäin ja raportoitu jorylle ja luottamushenkilöille
+ johtaminen 90 ; HYTE johtamisvastuut määritelty 96 ja laaja hyvinvointikertomus kaikissa kunnissa tehty 100
+ Siilinjärvi 97

- osallisuus 79 palvelujen suunnitteluun erit. Keitele 0, Kaavi, Rautavaara ja Tuusniemi 33.
-foorumit lapsille erit lisalmi, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Rautalampi, Rautavaara, Suonenjoki, Tuusniemi ja Vieremä 0,
-osallisuuden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittely 72 , erit. Kaavi ja Vieremä 0.
- Rautavaara 60

Lukiokoulutus 2022,

+seuranta ja tarveanalyysi 79;
kurinpitotoimien ja kiusaamisen seuranta

-lääkäri-,kuraattori- ja psykologimitoitus
-kouluruokailusuositukset 56
-opiskeluhoitoryhmien kokoontumistiheys 59
-istumisen vähentäminen 57 ja liikunta koulupäivissä
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 45

Ammatillinen koulutus 2022,

+kouluruokailusuositusten noudattaminen 99
+henkilöstökokouksissa käsitellään kouluterveyskyselyn, TEA yms. tulokset

-lääkäri-,kuraattori- ja psykologimitoitus 28
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 49

Hyvinvointialue 2024,

+ väestön terveydentilan seuranta ja tarveanalyysi masennuksen, suun terveydentilan, päihdehaittojen kehitys ja ylipainon osalta ja näistä raportointi jorylle ja luottamushenkilöille sekä toimintakertomuksissa, myös kuntakohtaisesti 88

- yhteiset toimintakäytännöt 10 liikuntaneuvonnan kirjaamisoikeus, MOVE-prosessiyhteistyön sopiminen, AUDIT-C, tuen tarpeen selvitys 4v ja 8lk terveystarkastuksesta poisjääville ja elintapaneuvonta tyyppin 2 diabetesriskissä
-osallistumis- ja vaikuttamiskanavat 40; keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asiakkaiden mielipiteen selvittäminen ennen päätöksentekoa, kehittäjäasiakkaat ja kokemusasiantuntijat palvelujen suunnittelussa, asukkaiden, järjestöjen ja muiden oma-aloitteisen suunnittelun tukeminen - työttömien terveystarkastukset 4

Kulttuuri 2023

+ hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyy tavoitteita kulttuuritoiminnasta 99
+ kulttuuritoiminnan järjestäminen ryhmillä 94
+ Rautalampi 87

-ohjelmien käsittely ja voimavarat, Kaavi ja Siilinjärvi
- luottamushenkilöhallinnossa 29 ja joryissa 55
- kulttuuritoiminnan järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä 4
- Tuusniemi 31

Liikunta 2024,

+keskustelutilaisuudet, raportointi toiminnasta
+eri ikäisten liikkuminen toimintasuunnitelmissa
+liikumisryhmiä kattavasti
+liikuntapaikkojen käytön seuranta

-liikuntatilojen yhteiskäyttö yhdistysten kanssa
-liikuntaan osallistuvien seuranta sukupuolittain
-osallistava budjetointi

Perusopetus 2023,

+ johtaminen 80; monialaiset oppilashuoltotyöryhmät, poissaolojen seuranta, kouluympäristön terveell ja turvalla tarkistukset.

-kouluruokailusuositukset 7
-huoltajien vaikutusmahdollisuudet 29

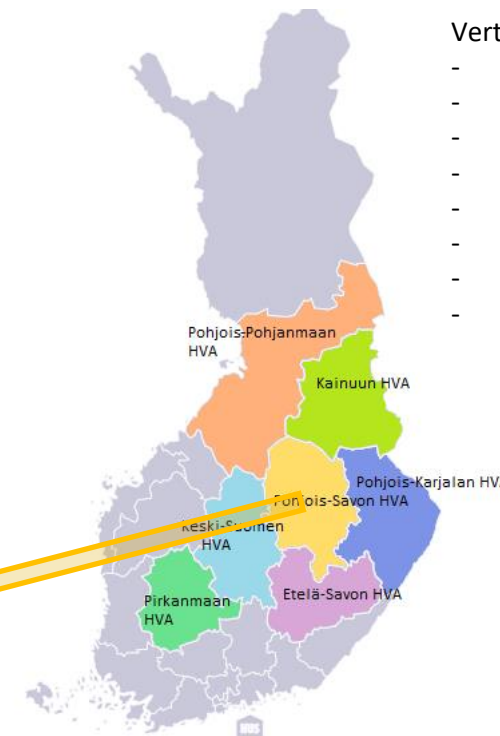
Hyvinvoinnin tila väestöryhmittäin ja toimintaympäristö palveluineen

[Hyvinvointi ja terveys - 1.0.4 – Power BI](#) ->
täältä osa tilastoista saatavilla visualisoituna

MITEN POHJOIS-SAVOLAISET VOIVAT?

Väestöryhmittäin verrattuna **koko maahan ja vertailuhyvinvointialueisiin ja Pohjois-Savon sisällä kunnittain ja hyvinvointialueen aluejaon mukaisesti: pohjoinen, keskinen ja eteläinen** (aluejako tarkastelu esitellään kokouksessa)

- **Hyvä** = paras suhteessa vertailualueisiin
- **Huono** = huonoin suhteessa vertailualueisiin

Vertailualueet:

- Pohjois-Savon HVA
- Koko maa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Keski-Suomen HVA
- Pirkanmaan HVA
- Etelä-Savon HVA
- Pohjois-Karjalan HVA
- Kainuun HVA

Tunnistettu terveyseroja:

- vertailuhyvinvointialueittain
- ikäryhmittäin
- sukupuolittain
- koulutustasoittain
- tulotasoittain
- hyvinvointialueen sisällä kunnittain/ sote-keskusalueittain

Toimintaympäristö (elinvoima, väestö, aluetalous, työttömyys, koulutus, katuturvallisuus)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Osallisuus

- Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla 79% (78%). Tiedot toimittaneista alueen kunnista puuttuu Rautalampi, Sonkajärvi, Tervo ja Vieremä. (Sotkanet 2023)

Asuminen

- Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista on Pohjois-Savon osalta toiseksi pienin 25,1 % (28%) (Sotkanet 2023)

Kotitalouksien talous

- Toimeentulotukea saaneet 18-24v osuus vastaavan ikäisestä 17,6% (14%) ja
- Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus 8,3% (Sotkanet 2023)
- Taloudelliset haasteet (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024).

Sairastavuus

- Kansallisessa ikävakioidussa olemme sairain alue 117,2 (100)
- Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi 134 (100) ja työkyvyttömyysindeksi 135 (100)
- Mielenterveysindeksi 140,1 (100) (Sotkanet 2022.)

Huono-osaisuus

- Huono-osaisuuden vaikutukset talouteen ovat suurimmat Pohjois-Savon hyvinvointialueella 120 (Diak, Huono-osaisuus Suomessa 2021)
- Huono-osaisuuden kokonaistulos Pohjois-Savon hyvinvointialueella 112 (Diak, Huono-osaisuus Suomessa 2021)

Sairausryhmäkohtaiset indeksit Pohjois-Savon HVA, ikävakioidut	2022
Aivoverisuonitauti-indeksi	101
Alkoholisairastavuusindeksi	121
Diabetesindeksi	112
Keuhkosairausindeksi	111
Mielenterveysindeksi	140
Muistisairausindeksi	112
Sairastavuusindeksi	117
Sepelvaltimotauti-indeksi	106
Syöpäindeksi	96
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi	134
Työkyvyttömyysindeksi	135

© THL, [Tulostaulukko](#) - [Sotkanet.fi](#), [Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

Lapset, varhaisnuoret (alle kouluikäiset ja 4. ja 5.lk)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita:

suhteessa

vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Sosiaaliset tilanteet

- ♥ Esikouluikäisillä impulsiivista käytöstä 35,5 % (38,1 %), Pojat 42,9 % (FinLapset 2024)

Liikkuminen

- ♥ Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4.-5.luokkalaiset 45,5% (43%), pojat 50%, tytöt 41% Kaavi 23,3%, Suonenjoki 50,5% (Kouluterveyskysely 2023)

Rokotuskattavuus

- ♥ Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus skaalattu HYTE indikaattori 100 (Sotkanet 2024)

02/2025

Tapaturmat

- ♥ Tapaturmat liikuntatunnilla 24,5% (22,5%) ja välitunnilla lkv aikana 29,9% (29,8%) Kaavi 40% (Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0 - 15-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä 7,8 (6%) ja 7 - 14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä 68,5 (58,7%) (Sotkanet 2023)

Koulunkäynti

- ♥ Eniten koulu-uupumusta 17,5% (15,8%), Tuusniemi 28,6% ja vähiten koulu-innostusta 38,9% (40,8%), Rautalampi 23,1%
- ♥ Paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa 4,0% (3,7%), tytöt 4,9%, pojat 3,1%, Leppävirta 0,7% (Kouluterveyskysely 2023)

Nukkuminen

- ♥ Kokee ettei nuku tarpeeksi 10,7% (10,5%), Varkaus 15% (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys

- ♥ Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 12,4% (11,3%), tytöt 14,6%, Pielavesi 23,2%
- ♥ Kipua ainakin kolmessa kehonosassa väh 1xvk 29,1% (27,6%) ja väh päivittäin 5,6% (5%). Tuusniemi 31% (Kouluterveyskysely 2023)

Koulu yhteisö

- ♥ Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 55,1% (59,2%), Lapinlahti 49%
- ♥ Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä 53,8% (56%) vähiten, tytöt 55,3%, pojat 52,3%. Keitele 35,5%, Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä 5% (4,5%) Tytöt 4,4%, pojat 5,6%. Sonkajärvellä 14,0% (Kouluterveyskysely 2023).

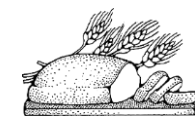
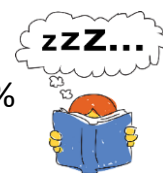
Sosiaaliset suhteet

- ♥ Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa 55,6% (59,5%), Pielavesi 38,1 %
- ♥ Keskusteluvaiveuksia vanhempien kanssa 3% (2,9%). Tytöt. Lapinlahti 7,7 %
- ♥ Vuorovaikutus vanhemman kanssa on kanssa avointa 75,2 % (76,5 %). Kaavi 65,1 %.
- ♥ Sopii vähiten vanhempiensa kanssa kotiintuloajoista 58,9% (61,9%), Lapinlahti 43,3% (Kouluterveyskysely 2023).

Ruokatottumukset

- ♥ Koululounas on laadultaan hyvää 57,1% (58%), ja koululounasta on tarjolla riittävästi 81% (85,4%), huonoin tilanne (Kouluterveyskysely 2023).

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Lapset, varhaisnuoret (alle kouluikäiset ja 4. ja 5.lk)

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita
suhteessa
vertailualueisiin
(koko maa %
suluissa)

Mielen hyvinvointi

- ♥ Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä 84% (85,1%) Tytöt. Sonkajärvi 76,9 %
- ♥ Matala itsetunnon taso 14,1% (13,3%), tytöt. Kiuruvesi 19%, Pielavesi 18,9% (Kouluterveyskysely 2023.)
18,8% 9,3 %
- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 0-17 vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä 2.6 % (1,7 %). Tytöt. (Sotkanet 2024)
- ♥ Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatrialla 0 - 12-vuotiasta kohden 479,2, (270,1) (Sotkanet 2023)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lv aikana 45,7% (43,4%), Keitele 59,4%
- ♥ Kokenut seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan vuoden aikana, tytöissä 3,9%
- ♥ Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana 26,2% (27,7%), tytöt 28,9%, Leppävirta 38,8% (Kouluterveyskysely 2023.)
- ♥ Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä kohden vuonna 2023 eniten tyttöjen osalta Pohjois-Savossa 10.3 vertailualueiden korkein (pojat 25.5), Sonkajärvellä 24,8 (Kouluterveyskysely 2023.)

Päihteet ja riippuvuudet

(Kouluterveyskysely 2023)

- ♥ Ei ole syönyt tai nukkunut netin takia 7,2% (6,4%), Leppävirta 12,7 %
- ♥ Tuntee olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin 16,3% (16,3%). Rautalampi 41 %.
- ♥ Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta 6 % (4,4 %) Pojat. Leppävirta 12,1 %

3% 9 %

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Palvelut

- ♥ Lastensuojelun avohuollon asiakkaita 0 - 6-v. vastaavasta väestöstä 3,9 % (2,9 %), Tuusniemi 9,7 % (Sotkanet 2023.)
- ♥ Huostassa 7-12 vuotiaita 1,4 % (0,9 %), Pielavesi (3,4 %) (Sotkanet 2023.)
- ♥ Peruskoulun 4. ja 5. lk, %, kokevat, että terveystarkastus toteutuu laadukkaasti 51,7 % (52 %). Pojat (55,3 %) kokevat toteutuneen laadukkaammin kuin työt (48,4 %) (Kouluterveyskysely 2023.)

8. ja 9.lk nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Koulunkäynti:

- ♥ Riittämättömyyden tunne opiskelijana 24% (26,3%) vähiten
- ♥ Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä 53,3% (52,2%), tytöt 43,7%, pojat 63,0%. Tuusniemi 59,6%, Vieremä 38,0%.

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti:

- ♥ Ei ole saanut tukea ja apua hyvinvointiin koululääkäriltä 20,1% (25,9%), kouluterveydenhoitajalta 13,3% (17,3%) lkv aikana, vaikka olisi tarvinnut
- ♥ Ei päässyt koulun lääkäriin 1,2% (1,5%) , koulun terveydenhoitajalle 1,6% (2,3%), koulupsykologille 1,9% (2,2%) yrittämisestä huolimatta
- ♥ Hyvinvointiinsa tukea saaneet; koululääkäri 79,9% (74,1%) ja kouluterveydenhoitaja 86,7% (82,7%)
- ♥ Terveystarkastuksessa nuoresta tuntuu turvalliselta kertoa asioistaan 69% (66%) ja puhutaan perheeseen liittyvistä asioista 82,9% (80%)

02/2025

Koulunkäynti

- ♥ poissaoloja sairauden vuoksi väh kuukausittain 39,1% (38,1%), lisämi 49%
- ♥ Kokee vähiten kouluinnostusta 14,8% (15%), Lapinlahti 9,5%
- ♥ Vaikeuksia oppimistaidoissa 43,5% (42,7%) tytöt 54,4%, pojat 32,2%, Varkaus 37,8%, Rautalampi 60,9%
(Kouluterveyskysely 2023)

54,4% 32,2%

Koulun fyysiset työolot ja koulutapaturmat

- ♥ Tapaturma muulla tunnilla (kuin liikunta) 5,4% (5%) ja tapaturma välitunnilla 6,9% (6,2%) lkv aikana (Kouluterveyskysely 2023)

Yhteisö

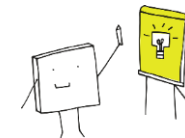
- ♥ Osallistuu yhdistyksen, järjestön tai vapaaehtoistoimintaan väh kk 16,8% (19,7%)
- ♥ Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa 9,2% (11%), Lapinlahti 5,2%
- ♥ Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa 43,3 % (47,2 %). (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Terveys

- ♥ Paljon vaikeuksia muistaa asioita 17,9% (17,9%)
(Kouluterveyskysely 2023)

Palvelut

- ♥ Helppo päästä koulun kuraattorin vastaanotolle 60,3% (61,5%)
(Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Lastensuojelun avohuollon asiakkaita 13-17- v. 6,2 % (5 %), Tuusniemi (14,6 %)
- ♥ Huostassa 13- 17 vuotiaita 2,2 % (1,8 %), Tuusniemi 6,8 % (Sotkanet 2024)

8. ja 9.lk nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Liikunta ja nukkuminen:

- ♥ Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 25,5% (25,4%), pojat 30,1%, tytöt 21,1%, Sonkajärvi 28,8%, Suonenjoki 50,5% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Mielialaan liittyviin huoliin tukea tarvinneista apua saaneet: omat vanhemmat 85% (80,3%)
- ♥ Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilua 24,1 % (25,5 %), Tuusniemi 15,8 % (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 7,4 % (8,8 %), Siilinjärvi 4,6 %. Käyttää sähkösavuketta päivittäin 4,3 % (6,6 %), Siilinjärvi 2 %
- ♥ Vähiten käyttänyt jotain huumaavaa ainetta viimeisen 30pv aikana 2,8% (3,5%), Iisalmi 1%
- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 4,5% (5,2%). Pojat. Joroinen (1,3%)
- ♥ Alaikäisten alkoholinostot vähittäismyynnistä 5,9 % (7,2 %). Pojat 10%.
- ♥ Alaikäisten savukeostot vähittäismyynnistä 4 % (7 %). Pojat 6,9%. (Kouluterveyskysely 2023)

Sosiaaliset suhteet:

- ♥ Ei yhtään läheistä ystävää 9,7% (10,5%), vähiten. Pojat 11,3%, tytöt 8,1%. Joroinen 2,5%, Kiuruvesi 14%. (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys:

- ♥ Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 24,7% (26,6%), Vesanto 18,8%, Vieremä 42%, tytöt 33,5%, pojat 15,7% (Kouluterveyskysely 2023)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä:

- ♥ Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla 30,2% (33,1%)
- ♥ Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa v. aikana 9,8% (12,3%) vähiten (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Ruokatottumukset:

- ♥ Ei syö aamupalaa joka arkiamu 42,1% (42,1%), tytöt 46,7%, Sonkajärvi 63%,

- ♥ Energiajuomaa juo lähes päivittäin 7,3% (6,6%). Tytöt 6,9%, pojat 7,6%
- ♥ Ei syö koululounasta päivittäin 40,6% (38%), Suonenjoki 48,9
(Kouluterveyskysely 2023) 47% 34,1 %

Nukkuminen:

- ♥ Nukahtamisvaikeuksia päivittäin 20,3% (20,1%), Kiuruvesi 28,7%
(Kouluterveyskysely 2023) 25,9% 14,4%

Väkivalta, syrjintä ja häirintä:

- ♥ Muu koulun aikuinen on kiusannut koulussa tämän lkv aikana 3,5% (2,9%)
(Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin 8,4% (6,8%), Kiuruvesi 17,1% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saaneita 13-17v tytöt 12% (8,1%) (Sotkanet 2023).
- ♥ Kokee vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen 2vk aikana 21,5% (22,5%) %. Tytöt. Kiuruvesi 8,8 % (Kouluterveyskysely 2023)

Lukiolaiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Koulun fyysiset työolot ja koulutapaturmat:

- ♥ Vähiten tapaturmia kotimatalla lkv aikana 1,9% (2,7%)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ kiusattu tai muita kiusannut kertonut koulukiusaamisesta koulun aikuiselle: kiusaaminen jatkunut tai pahentunut 29% (32%) kiusaaminen loppunut tai vähentynyt 48,4% (39,2%)
- ♥ vähiten koulukiusaamistilanteita, jossa lyömistä, potkimista tai tönimistä 0,4% (1,0%)

Päihteet

- ♥ Kokeillut kannabista ainakin kerran 7,3% (11,5 %). Tytöt. Siilinjärvi 8,8 %
- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 2,1 % (4,3 %). Tytöt. Kuopio 2,2 %
(Kouluterveyskysely 2023)

02/2025

Koulu yhteisö ja sosiaaliset suhteet:

- ♥ Mahdollisuuksia keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista 52,8% (53,7%)
- ♥ Eniten lukiolaisia, jotka hoitaa väh. viikoittain perheenjäsentä tai muuta läheistä ihmistä 5,1% (4,1%) (Kouluterveyskysely 2023)

Koulunkäynti:

- ♥ Eniten poissaoloja sairauden vuoksi 29,4% (27,6%), muista syistä väh kuukausittain 22,7% (14,5%), Kuopio 32,25 ja viikoittain 2,7% (2,5%) (Kouluterveyskysely 2023)

Osallisuus:

- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee saavansa myönteistä palautetta tekemisistä 63,9% (65,1%) (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Raittius 41,1% (41,9%). Tytöt. Rautalampi 30,6%
- ♥ Käyttää alkoholia viikoittain 4,7% (4,5%). Kuopio 4,3 %
- ♥ Vanhemman liiallinen alkoholin käyttö on aiheuttanut haittaa 6,7% (5,7%). Tytöt. Siilinjärvi 69,9 % (Kouluterveyskysely 2023)

Ollaan huonoimpia (koko maa % suluissa)

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti

- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee, että on helppo päästä koulupsykologin vastaanotolle 47,4% (52,9%)
- ♥ Vähiten niitä, jotka kokee, että terveystarkastuksessa puhutaan perheeseen liittyvistä asioista 84,1% (84,8%) (Kouluterveyskysely 2023)

Ruokatottumukset

- ♥ Juo sokeritonta limsaa tai mehua lähes päivittäin 6,3% (5,2%), Pielavesi 11,9%
- ♥ Energiajuomaa juo lähes päivittäin 6,1% (5,7%). Tytöt 6,2%, pojat 5,8% (Kouluterveyskysely 2023)

Mielen hyvinvointi:

- ♥ Eniten heitä, jotka olleet huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kk aikana 45,5% (43%), erityisesti tytöt 59,9%. Rautalampi 60 %.
- ♥ Riski syömishäiriölle 21,1% (19,6%), Kiuruvesi 35,8% (Kouluterveyskysely 2023)

Terveys:

- ♥ Nukahtamisvaikeuksia päivittäin 20,2% (18,2%), tytöt 22,5%, pojat 16,7%. Kiuruvesi 27,3%
- ♥ Eniten heitä, joilla kipua ainakin kolmessa kehonosassa väh 1xvk 39,8% (38,6%)
- ♥ Lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma 26,1% (21,6%) (Kouluterveyskysely 2023)

Ammattioppilaitoksen nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Tapaturmat

- ♥ Tapaturma kotimatalla 2,9% (3,7%), työelämäjaksolla 3,1% (3,7%)
IkV (Kouluterveyskysely 2023)

Opiskeluhuollon palvelut ja avunsaanti

- ♥ Helppo päästä koulun terveydenhoitajan vo:lle 76,7% (73%),
koulupsykologin vo:lle 65,2% (61%) (Kouluterveyskysely 2023)

Päihteet ja riippuvuudet

- ♥ Alaikäisten perhepiiristä hankkima alkoholi 24,9% (30,8%). Tytöt.
Varkaus 19,7 %
- ♥ Ei ole usein syönyt tai nukkunut netin takia 10,1% (14,2%). Kuopio
9,7 %
- ♥ Huomannut usein olevansa netissä vaikka ei ole huvittanut 28,7%
(34,7%), Varkaus 25,3 %
- ♥ Käyttää sähkösavukkeita päivittäin 3,6% (6,5%), lisalmi 2,7 %
- ♥ Tuntee olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin
13,4% (18,1%). Tytöt. Varkaus 11,7 %
- ♥ Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole
onnistunut 21,7% (26,5%). Tytöt. Varkaus 14% (Kouluterveyskysely 2023)

Ruokatottumukset ja kouluruokailu

- ♥ Ei syö koululounasta päivittäin 32,1% (38,8%). Tytöt 37,3%, pojat
28,5%, (Kouluterveyskysely 2023)

Mielenhyvinvointi

- ♥ Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 14,6 % (18 %). Tytöt, lisalmi
11%.
- ♥ Väh. 2vk kestänyt masennusoireilu 18,7 % (22,1 %). Tytöt. Siilinjärvi
15,2 %. (Kouluterveyskysely 2023)

02/2025

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

Liikunta ja nukkuminen

- ♥ Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla väh.
viikoittain 18,4% (24,1%), tytöt 14,7%, pojat
20,3% (Kouluterveyskysely 2023)

Palvelut

- ♥ Huostassa 16 - 17 vuotiaita 2,6 % (2,1 %)
Tuusniemi 9,4 % (Sotkanet 2024)

Päihteet ja riippuvuudet:

- ♥ Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin 19,4% (15,2%).
Siilinjärvi 22,7 % (Kouluterveyskysely 2023)

9,6% 24,4 %

- ♥ Pelaa rahapelejä viikoittain 7,4% (6,7%). Pojat. Kuopio 8,3 %

1,8% 10,2 %

- ♥ Tosi humalassa väh 1xkk 22,8% (21,8%) Eniten Kuopiossa (25,3 %).
(Kouluterveyskysely 2023.)

- ♥ Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15- 24v. 2,5 % (1,1 %). (Sotkanet
2023)

Ammattioppilaitoksen nuoret

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Väkivalta, syrjintä ja häirintä

- ♥ Eniten heitä, joita ei ole kiusattu lainkaan lkv aikana 89,2% (84,8%), eikä ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen 95,4% (92,3%), vähiten koulukiusattuna väh 1xvk 2,1% (4%)
- ♥ Vähiten kokenut fyysistä uhkaa v. aikana 9,4% (14,1%) häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua 19,9% (26,2%), seksuaalista häirintää julkisessa tilassa 9,1% (13,2%) puhelimesta tai internetissä 17,3% (21,6%), seksuaaliväkivaltaa v. aikana 7,6% (10,2%)
- ♥ Vähiten syrjintää koulussa/ vapaa-ajalla 16,2% (23%)
- ♥ Vähiten vanhempien/ muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa v. aikana 3,9% (6,9%)
- ♥ Vähiten kiusaamistilanteita, jossa lyömistä, potkimista tai tönimistä 1,6% (2,9%), rahan tai tavarain viemistä tai tavaroiden rikkomista 1,5% (2,4%), uhkailemista tai pakottamista tekemään asioita vastentahtoisesti 1,5% (2,4%)
- ♥ Vähiten koulun aikuinen 5,9% (10,1%), opettaja 4,4% (8,1%) muu koulun aikuinen 0,7% (1,5%) kiusannut koulussa tämän lkv aikana (Kouluterveyskysely 2023.)
- ♥ Lapset ja nuoret kokevat eniten tyytyväisyyttä siitä, että voivat viettää halutessaan aikaa hänelle mieluisten ystävien kanssa 7,7 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

02/2025

Terveys:

- ♥ Eniten ylipainoisia 28,4% (26,9%) 25,7% 29,6%
- ♥ Poissaoloja sairauden vuoksi väh kk 34,5% (30,3%) (Kouluterveyskysely 2023)

Tapaturmat ja vammat:

- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 16 - 24-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä 7,4 (5,5%) (Sotkanet 2023)

Vapaa-aika

- ♥ Vähiten osallistuu yhdistyksen tai järjestön / vapaaehtoistoimintaan väh kk 10,7% (13,5%) (Kouluterveyskysely 2023)
- ♥ Luottavat asuinseutunsa poliittisiin päätöksentekijöihin 6,3 ja kokevat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin 5,4 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Syrjintä, yksinäisyys

- ♥ Lapset ja nuoret kokevat syrjintää erityisesti mielipiteen 79,2% ja terveydentilan vuoksi 25% (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Lapsista ja nuorista 23% kokee yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti 23% (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Lapset ja nuoret ovat työkäisiä ja ikäihmisiä vähemmän tyytyväisiä päivittäiseen pärjäämiseensä 7,27 ja itsetuntoonsa 6,3 (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Ollaan huonoimpia (koko maa % suluissa)

Työikäiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet

- ♥ Vähiten erittäin heikkoa osallisuuden kokemusta:
  - 20 v. täyttäneet 7,5% (9,6%), naiset 6,6%, miehet 8,3%.
  - 20-64 v. 7,6% (10,0%), naiset 5,9%, miehet 9,1%
  - korkeasti koulutetut 4,0% (7,6%) (Sotkanet 2022)
- ♥ Sai osallistua omaa hoitoa ja tutkimuksia koskeviin päätöksiin viimeisimmällä käynnillä 69,4% (67,0%) (Sotkanet 2022).

Onnellisuus

- ♥ Onnelliseksi kokee itsensä 20-64v. 51 % (46,5%) (Terve Suomi 2022)

Mielenhyvinvointi

- ♥ Positiivisen mielenterveyden kokemus 20- 64v 23,5 % (23,3 %) (Terve Suomi 2022)

02/2025

Syrjintä ja turvallisuus

- ♥ Työikäiset kokevat syrjintää erityisesti mielipiteiden 33% ja terveydentilan 30% ja iän 29,4% vuoksi. (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)
- ♥ Aikuiset kokevat päivittäisen elämänsä turvattomaksi 5,4% (4,2%), miehet 6,2% (4,3%) (TerveSuomi 2022).

Päihteet ja riippuvuudet

Alkoholi

- ♥ Alkoholia liikaa käyttävien osuus 20 – 64v. 32,3 (29 %), erit miehet. (Terve Suomi 2022)

26,2% 32,3 %

- ♥ Alkoholia vähintään kuukausittain humalahakuisesti käyttävät, osuus väestöstä 20-64v. 24,4 % (23,7 %), erit. miehet (Terve Suomi 2022)
- ♥ Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 1,7 (1,2) (Sotkanet 2023)
- ♥ Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25-80 vuotta /100 000 vastaavan ikäistä 1024 (835), Miehet. (Sotkanet 2022).

Nikotiinituotteet

- ♥ Raskauden aikana tupakoivia 14,5 % (7,1 %) (Sotkanet 2023)
- ♥ Nikotiinipusseja nykyisin käyttävien osuus 20-64v 5,5 % (5 %), Miehet. (TerveSuomi 2022.)

Huumeet

- ♥ Kannabista 12 kk aikana käyttäneiden 20-64v. osuus 5,6% (5,1%), miehet. (Terve Suomi 2022)

Rahapelaaminen

- ♥ Huolta aiheuttava, ei suurin: Rahapelaamista vähintään kerran viikossa 20- 64v. 27,5 % (21,8 %) (Sotkanet 2022)

Ollaan huonoimpia (koko maa % suluissa)

Avun saanti ja palvelut

- ♥ Apua riittämättömästi saavien 55-64v osuus väestöstä, %, 5,3% (4,9%) erityisesti keskitason koulutuksen omaavat 8,4% (TerveSuomi 2023)
- ♥ Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 3,5% (8,3%) (Sotkanet 2023.).

Ylipaino

- ♥ Lihavien osuus, % korkein 25,3% keskitason koulutuksen omaavilla (22,7%) (Sotkanet2022.)

Ruokatottumukset

- ♥ Kalaa kaksi kertaa viikossa syö 22,3% (25,8%), naiset 22%, miehet 22,5% (Terve Suomi 2022.)

Yksinäisyys

- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista 12% (9,6%) tuntee itsensä yksinäiseksi, naiset 13,6% (FinLapset 2024)

Työikäiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin (koko maa % suluissa)

Syrjintä

- ♥ Syrjintää työssä tai työnhaussa, (%) työssä olleista tai työtä hakeneista, 20 - 64-v. 9,6% (14,5%) (TerveSuomi 2022.)

Ruokatottumukset

- ♥ Useita kertoja päivässä kasviksia, hedelmiä ja marjoja syöviä 20-64v. 28,1% (26,6%), miehet 16,4%, naiset 41,1% (Terve Suomi 2022)

Parisuhde ja tuki

- ♥ Esikouluikäisten lasten vanhemmista 56,3 % (51,2 %) on tyytyväinen parisuhteeseensa ja he ovat tarvinneet ammattilaisen tukea vähiten 20,8 % (23,1 %) (FinLapset 2024)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmat saivat tukea ammattilaisilta parisuhteeseen riittävästi 58,1 % (65,2 %) ja saaneet riittävästi mielenterveyspalveluita 40,2 % (58,3 %) (FinLapset 2024)
- ♥ Neuvolassa 86,2 % (83,5 %) on vanhempi uskaltanut kertoa rehellisesti asioistaan lastenneuvolassa 86,2% (83,5%) (FinLapset2024)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista tukea omaan jaksamiseen riittämättömästi saaneita (kun tukea olisi tarvinnut) 48,3 % (59,7 %). Äidit. (FinLapset2024)

Raskaudenkeskeytykset ja seulonnat

- ♥ Raskaudenkeskeytykset /1000 15-24v 9,2 (8,8), ja 15-49v 6,9 (6,1).
- ♥ Kohdunkaulansyövän seulonnat 66,4% (71,8%). Keitele 45,4%, Iisalmi 82,3% (Sotkanet 2023)

Liikunta

- ♥ Terveysliikuntasuosittelujen mukaan liian vähän liikkuvat 20-64v. 54,3% (56%) erityisesti keskitason koulutus 57,8% ja erityisesti naiset 20-64v (Sotkanet 2023)

62,2 % 46,7%

Nukkuminen

- ♥ Riittämättömästi nukkuvien osuus 20-64v. 25% (24,2%), erityisesti miehet 26,6% ja matala koulutus 22,1% (TerveSuomi 2022)

Toimintakyky ja tapaturmat ja väkivalta

- ♥ Ikävakioitu tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi 134,2 (100)
- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 39,2% (35,2%) erit. naiset 37% (Sotkanet 2023)
- ♥ Työkyvyttömyysindeksi 135,2 (100) (Sotkanet 2023)
- ♥ Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset / 10 000 asukasta, naisten osalta huonoin 137.9 (Sotkanet 2023)

Vaikutusmahdollisuudet

- ♥ Kokevat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin asuinseudullansa 4,5 ja luottamus poliittisiin päätöksentekijöihin 4,8 (skaala 0-10) (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024)

Itsemurhat

- ♥ Itsemurhakuolleisuus 20-34v./ 100 000 vastaavanikäistä kohden 25,9 (18,7). (Sotkanet 2022)

Mielenhyvinvointi:

- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista on tarvinnut tukea mielenterveyteensä ammattilaisilta 27,3 % (25,2 %)
- ♥ Esikouluikäisten vanhemmista kokenut ahdistusta viimeisen viikon aikana 15 % (14,2 %). Äidit. (FinLapset 2024)
- ♥ Depressiolääkkeistä korvausta saa 25-64v. 12,8 % (10,2 %). Naiset. Tuusniemi 17,3 %. (Sotkanet 2023)
- ♥ Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000, 18v. täyttäneillä on 364,7 (244,7). Naiset (Sotkanet 2023)

Sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläkkeet

- ♥ Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 18-24v. 41,3 (27,9), erit. naiset 55,1%, miehet 27,8%, tasaisesti kasvussa (Sotkanet 2023)
- ♥ Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 25-64v. 40,2 % (32,3 %), Naiset 58,2 %, miehet 23,1%) Pientä kasvua, eniten Suonenjoki (49 %) (Sotkanet 2022)
- ♥ Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi 16-64v työkyvyttömyyseläkettä saaneet 4,4 % (2,9 %). Eniten Leppävirta 2,9 % (Sotkanet 2022)

Ikäihmiset

(Vertailualueet: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, koko maa)

Ollaan parhaita suhteessa vertailualueisiin
(koko maa % suluissa)

Päihteet ja riippuvuudet

- ♥ Vähiten alkoholia liikaa käyttäviä 65v. 27,2 % (32 %) ,erit. naiset 12.5% (Sotkanet 2022)
- ♥ Alkoholikuolleisuus 65 v/100 000 37,7 (57,2) (Sotkanet 2022)
- ♥ Rahapelaaminen aiheuttanut ongelmia 12 kk aikana 65 v. 5,6 % (7,1 %) (Sotkanet 2022)
- ♥ Päivittäin tupakoivia 75v 2,1% (3%) (Sotkanet 2022)
- ♥ Rahapelaaminen aiheuttanut ongelmia 12 viimeisen kuukauden aikana yli 65v. 5,6 % (7,1)%. Miehet. (Sotkanet 2022)

Osallisuus

- ♥ Vähiten erittäin heikkoa osallisuuden kokemusta 7,1% (8,6%) 65v, naiset 7,8% ja miehet 6,3%. (Sotkanet 2022)

Liikunta ja ruokatottumukset

- ♥ Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus yli 65v. 59,6% (64,3%). Naiset 63,5%, miehet 54,6%. (Sotkanet 2023)
- ♥ Niukasti kasviksia, hedelmiä ja marjoja syö yli 65v. 3,5% (koko maa 4,5%). Miehet 5,2%, naiset 2,1%. (Terve Suomi 2022)
- ♥ Kalaa kaksi kertaa viikossa syövät miehet +75v 53,2 % (49,1%), naiset 40,4% (Terve Suomi 2022)

Palvelut

- ♥ Koki palvelun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluita käyttäneistä, 65v. 57,5% (49,6%) ja 75v. täyttäneistä 59,5% (48,5%) (TerveSuomi 2022.)

Syrjintä

- ♥ Syrjintää sote-palveluissa kokeneet, (%) palveluita käyttäneistä, 65v. vähiten 1,9% (koko maa 2,9%) (Sotkanet 2022.)

Asuminen

- ♥ Kotona asuvia 65v on 96,1% vastaavanikäisestä väestöstä, tasaisesti nouseva (Sotkanet 2023.)

02/2025

Kaatumiset

- ♥ Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset / 10 000 asukasta vuonna 2023.
Huonoin pohjoissavolaiset naiset 139,7/ 10 000 asukasta (117,3) (Sotkanet 2023)

Syrjintä ja kaltoinkohtelu

- ♥ Kaltoinkohtelua on havaittu, % kotihoidon toimintayksiköistä eniten 62,1% (47,8%)
Kaltoinkohtelu sisältää omaisen, henkilöstön tai asiakkaan taholta havaittua kaltoinkohtelua. (Sotkanet 2023.)
- ♥ Ikäihmiset kokevat syrjintää erityisesti iän 64,7% ja terveydentilan 34,9% vuoksi (Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024).

Toimintarajoitteet

- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 65 v täyttäneet 51,8% (46,5%), naiset 37%, miehet 30,3% (Sotkanet 2023)
- ♥ Toimintarajoitteita terveysongelman takia 75 v täyttäneet 56,9% (51,3%), naiset 56,6%, miehet 57,4% , ei kuntatietoja (Sotkanet 2023)

Vammat

- ♥ Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 - 74-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä 129,2 (109,6) (Sotkanet 2023)

Päihteet

- ♥ Päihdesairauksien vuodeosastohoito-jaksot 65 v. täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä (vuoden aikana alkoholi, huumausaine, lääkeaine tai korvikkeet päädiagnooseilla hoidossa olleet) 3,7 (3,4), erityisesti miehet 6,4 (Sotkanet 2023.)

Itsemurhat

- ♥ Yli 65v. Itsemurhakuolleisuus/ 100 000 27,3 (14,1) vahvasti nousussa (Sotkanet 2022)

Ollaan huonoimpia
(koko maa % suluissa)

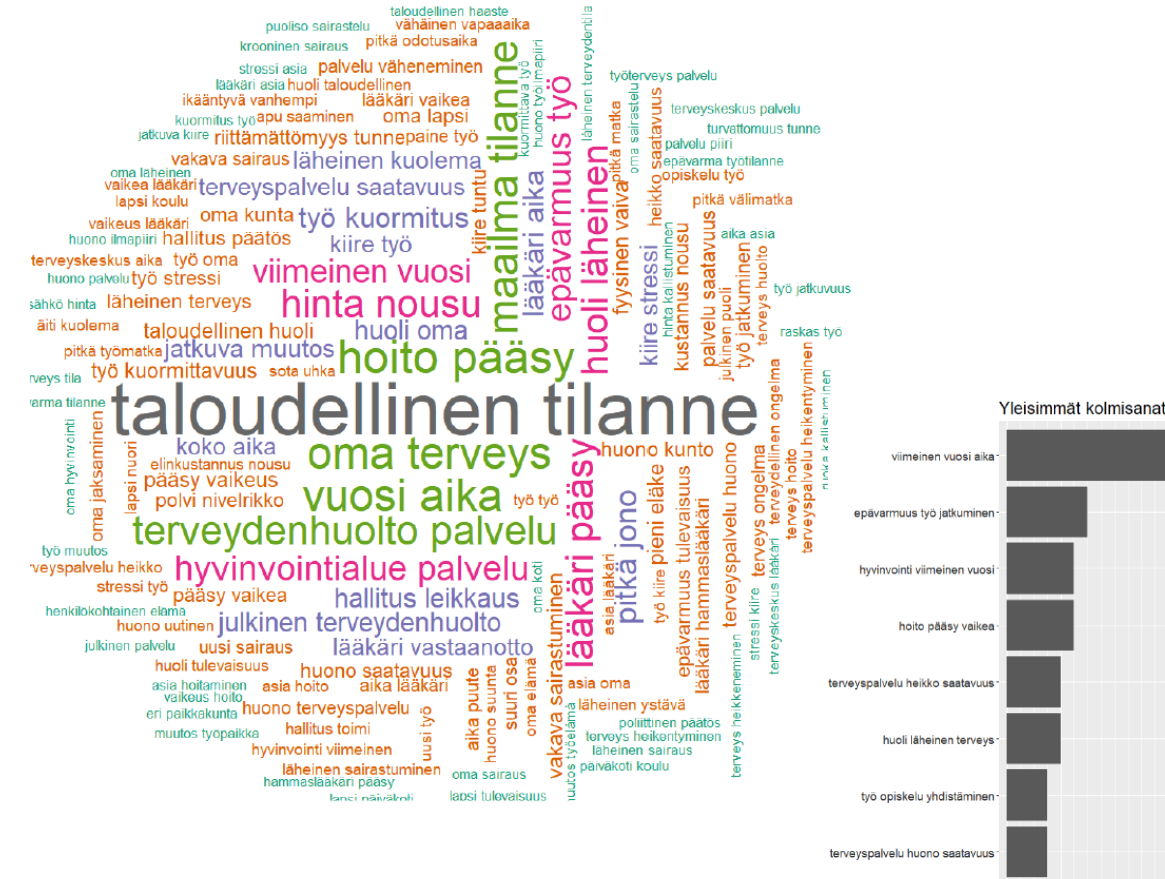
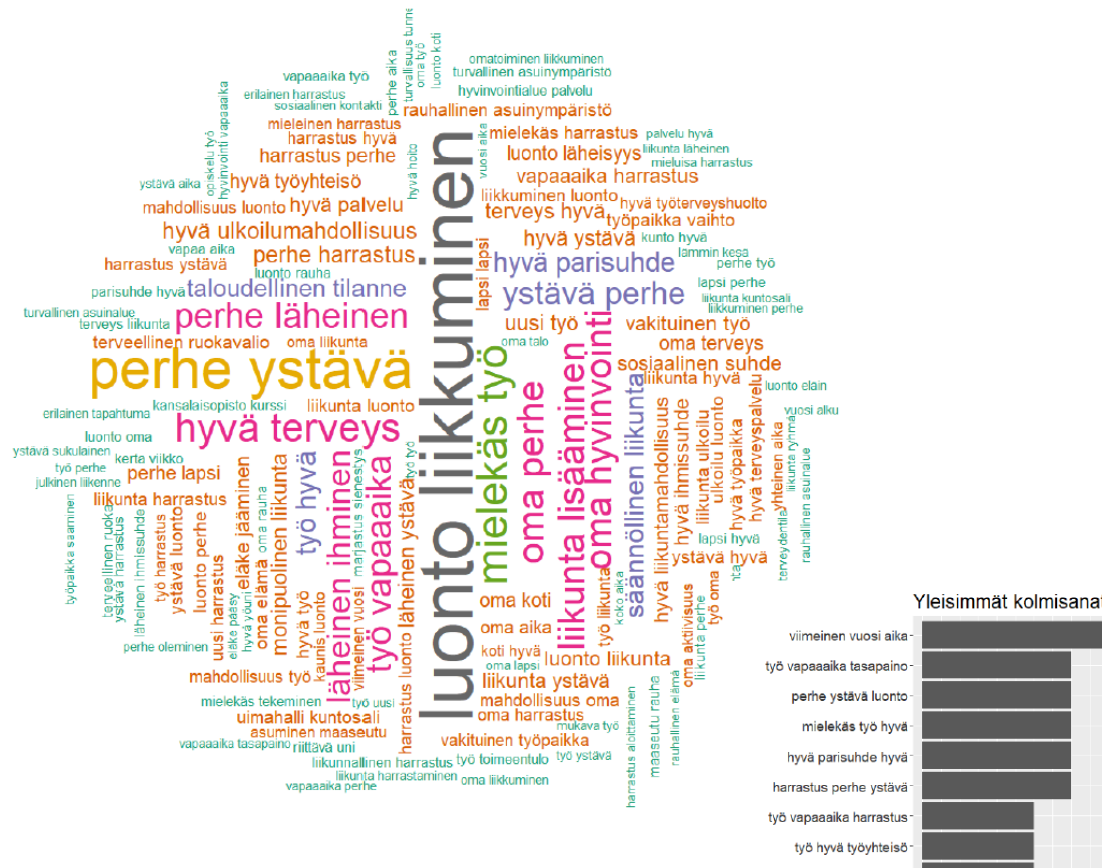

Pohjoissavolaisten koettu hyvinvointi (N=2964)

Pohjois-Savossa on kysytty kysyttiin asukkaiden kokemasta hyvinvoinnista vuonna 2019, 2021 ja 2024. Kysely asukkaille toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen, Pohjois-Savon kuntien ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Kyselystä on saatavilla myös Pohjois-Savon kuntakohtaiset tulokset. Tuloksista löytyy lisätietoja verkkosivuilta.

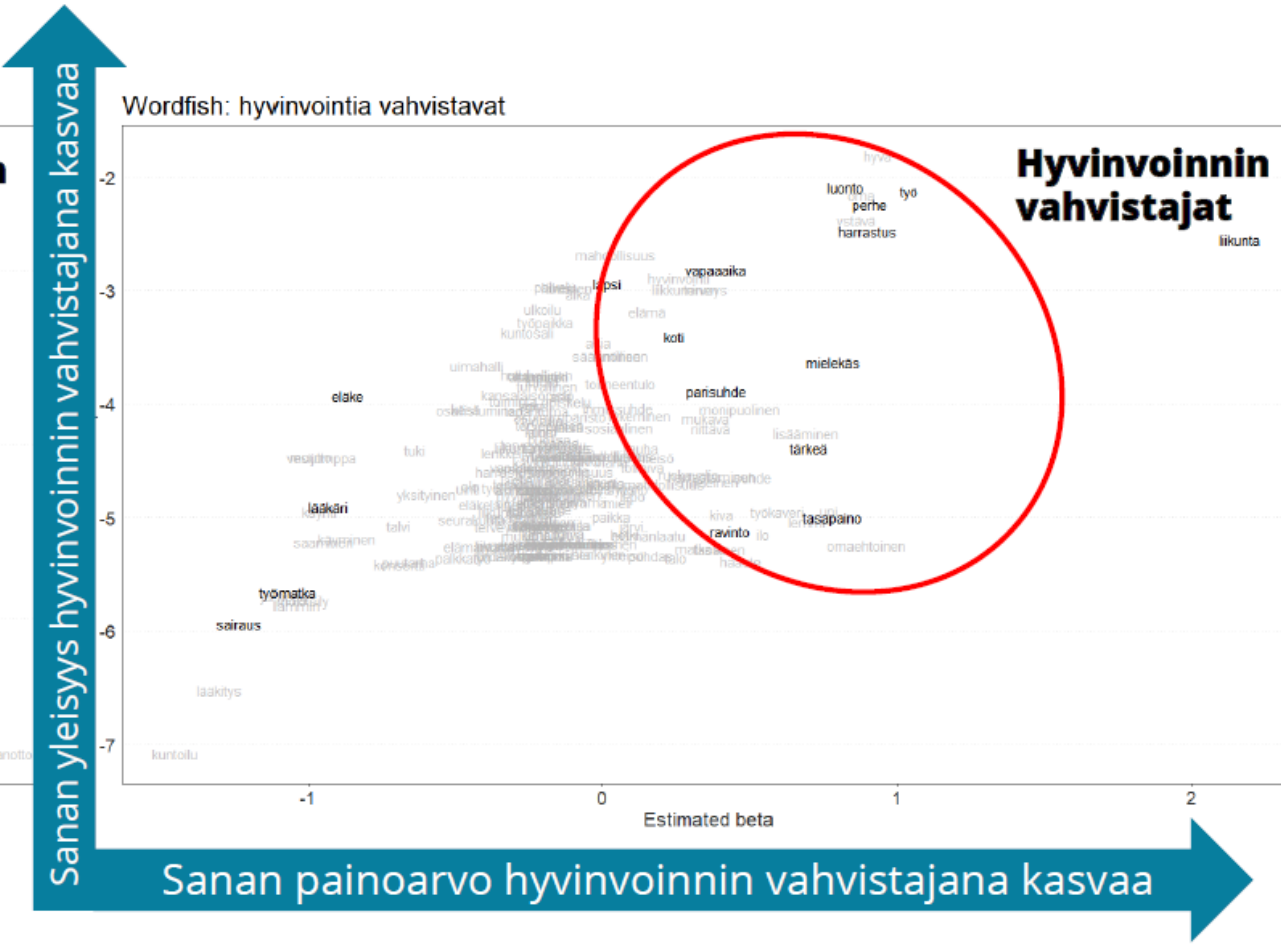
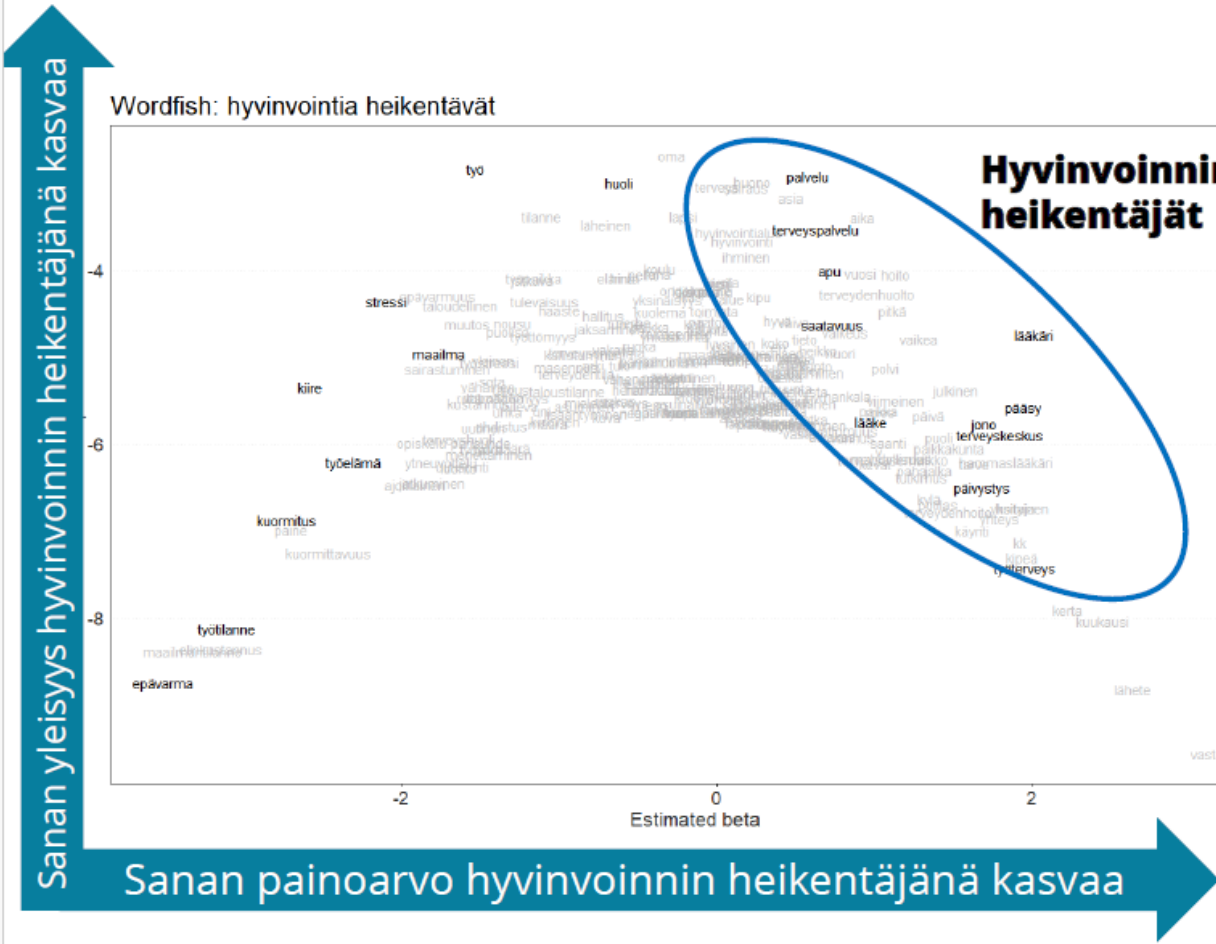
Hyvinvointia vahvistavat tekijät v.2024

Hyvinvointia heikentävät tekijät v.2024

Koonti hyvinvointi heikentävät ja vahvistavat asiat Pohjois-Savossa

Hyvinvointia vahvistavat sanat Pohjois- Savossa kunnittain

Kuva perustuu 10
yleisimpään sanaan
jokaisesta kunnasta.

UEF// University of Eastern Finland

Kiuruvesi

liikkuminen mahdollisuus
liikunta
elämä hyvä työ
lapsi perhe luonto
ystävä

Keitele

luonto ystävä
elämä harrastus
oma hyvä työ
liikunta perhe
toiminta

Vesanto

terveys ystävä
liikunta työ
luonto hyvä
oma perhe
harrastus
liikkuminen

Vieremä

vapaa#aika
läheinen hyvä kunta
työ liikunta
luonto perhe
harrastus hyvin#vointi

Pielavesi

perhe mahdollisuus
ystävä liikunta
oma hyvä työ
luonto aika
liikkuminen

Tervo

luonto palvelu
ystävä perhe luonto,
harrastus
hyvä liikunta
rauhallinen oma

Rautalampi

terveys
ystävä harrastus
työ hyvä perhe
hyvin#vointi oma
palvelu liikunta

Iisalmi

vapaa#aika
uima#halli harrastus
luonto hyvä
liikunta oma
työ ystävä
perhe

Siilinjärvi

palvelu
ystävä hyvä luonto
liikunta työ
perhe oma
harrastus
vapaa#aika

Kuopio

lapsi harrastus
liikunta
työ hyvä perhe
luonto oma
ystävä mahdollisuus

Suonenjoki

vapaa#aika kunto#sali
liikunta
työ hyvä perhe
oma luonto
ystävä läheinen

Joroinen

hyvin#vointi
perhe liikunta
aika hyvä työ
elin#ympäristö luonto
harrastus

Sonkajärvi

perhe asia
aika liikunta
mahdollisuus
oma uusi
kunto#sali harrastus
hoito

Lapinlahti

perhe liikkuminen
liikunta
työ luonto
ystävä hyvä oma
harrastus terveys

Tuusniemi

ulkoilu mahdollisuus
lapsi
työ hyvä ystävä
luonto perhe
rauhallinen
terveys#palvelu

Leppävirta

liikkuminen mahdollisuus
perhe luonto
työ liikunta
hyvä oma
kunto#sali harrastus

Varkaus

aika
ystävä hyvä luonto
oma liikunta työ
perhe harrastus
vapaa#aika

Rautavaara

liikkuminen
liikunta hyvä
aika luonto hoito
työ oma
puhdas
asuin#ympäristö

Kaavi

läheinen luonto
kunta liikunta työ
elämä oma hyvä
mahdollisuus
asuminen

Hyvinvointia heikentävät sanat Pohjois- Savossa kunnittain

Kuva perustuu 10
yleisimpään sanaan
jokaisesta kunnasta.

UEF// University of Eastern Finland

Kiuruvesi

terveys#palvelu
hoito terveys alue
työ palvelu apu
tilanne haaste
huono
epä#varmuus
hammas#lääkäri

Vieremä

palvelu
huoli terveys apu
terveys#palvelu
hoito työ oma
epä#varmuus
hammas#lääkäri

Iisalmi

läheinen
palvelu asia
aika työ huoli
huono lääkäri
sairaus terveys

Sonkajärvi

sairaus julkinen
terveys lääkäri
pitkä aika heikko
oma huoli
terveys#palvelu

Keitele

paikka#kunta
huono lääkäri
pitkä palvelu mies
asia terveys
hammas#lääkäri
terveys#palvelu

Pielavesi

kunta lääkäri
huoli huono
palvelu työ
terveys
hyvin#vointi#alue
hoito

Siilinjärvi

läheinen
huoli sairaus
aika työ asia
tilanne oma
palvelu epä#varmuus

Lapinlahti

sairaus
kiire epä#varmuus
kunta työ oma
pelko palvelu
huono

Rautavaara

mahdollinen paikka
palvelu pelko
oma lääkäri
kaivos läheinen
hyvin#vointi#alue
kaivos#hanke

Vesanto

sairastelu
palvelu lääkäri
kiire oma huoli
huono terveys
läheinen työ

Tervo

ikäntyminen
huono palvelu
aika työ huoli
kiire jatkuva oma
hammas#lääkäri

Kuopio

terveys
asia lääkäri
aika työ huoli
huono oma
palvelu stressi

Tuusniemi

tuleva
raha lääkäri tieto
epä#varmuus
hyvin#vointi#alue työ
diabetes
terveys#ongelma vuosi

Kaavi

tilanne terveys
työ hyvin#vointi#alue
hoito palvelu aika
sairaus oma
hammas#lääkäri

Rautalampi

hyvin#vointi
hammas#lääkäri
huoli hyvin#vointi#alue
palvelu
vuosi aika kunta
viimeinen epä#varmuus

Suonenjoki

lapsi hyvin#vointi
palvelu
hoito lääkäri asia
oma vuosi
terveys#palvelu
pääsy

Leppävirta

lääkäri
pääsy tilanne
aika asia oma
sairaus palvelu
sairastelu lapsi

Joroinen

erityö huoli
aika
tilanne apu
terveys vuosi
hoito hankala

Varkaus

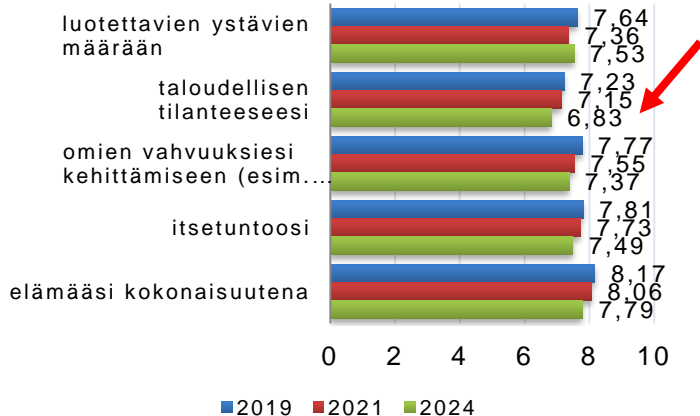
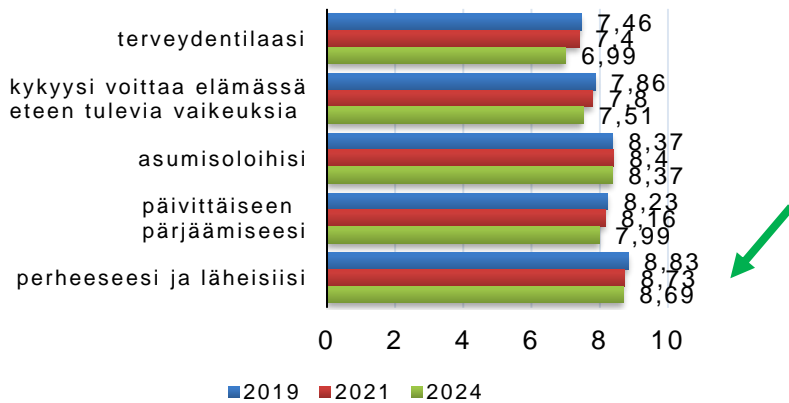
pääsy
aika huono
oma lääkäri asia
hoito työ sairaus
palvelu

Pohjoissavolaisten koettu hyvinvointi

(v. 2019 N= 3043, v. 2021 N=2494, v. 2024 N=2964)

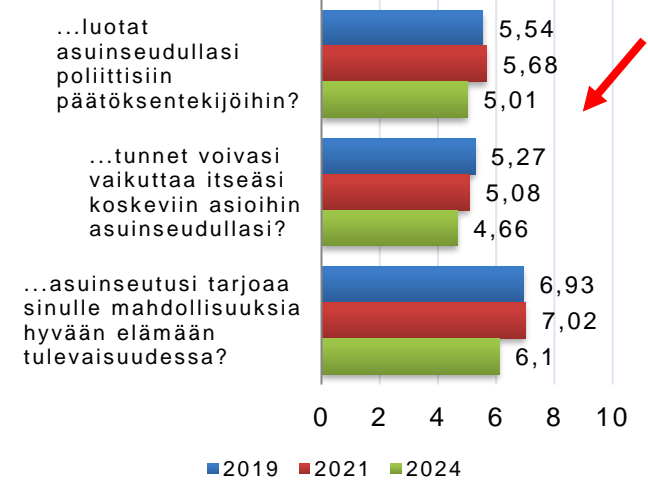
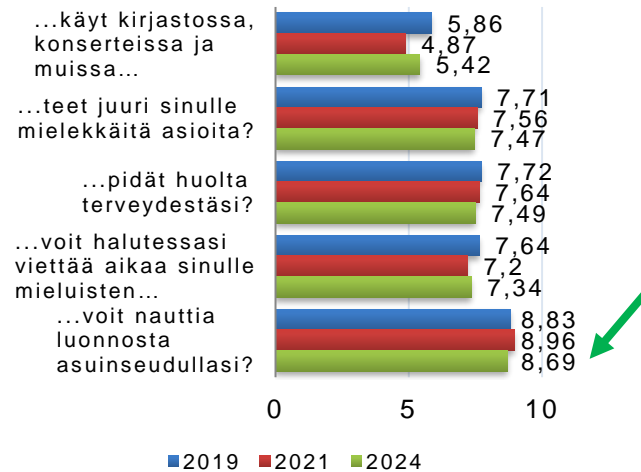
ELÄMÄNTILANNE

Kun ajattelet nykyhetkeä, niin **kuinka tyytyväinen** olet seuraaviin asioihin (0 Erittäin tyytymätön - 10 Erittäin tyytyväinen)

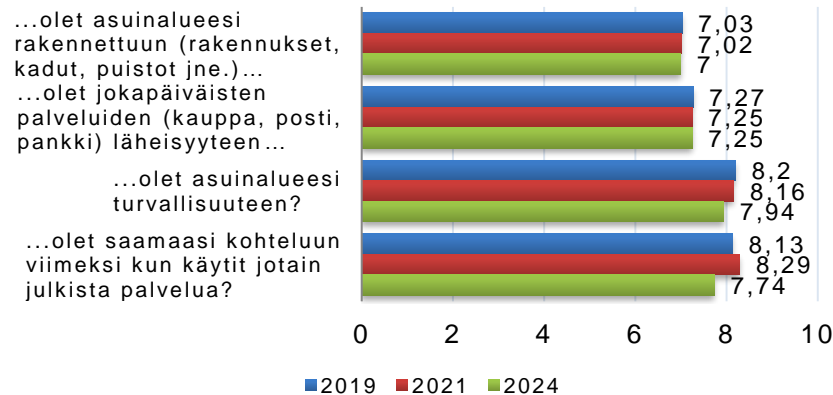

ASUINSEUDUN TUOTTAMA HYVINVOINTI

Kuinka paljon (0 Ei lainkaan - 10 Erittäin paljon)

Kuinka tyytyväinen... (0 Ei lainkaan – 10 Erittäin tyytyväinen)

Lähde: Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2019, 2021 ja 2024

Lisätietoja [Suunta - HYTE - Pohjois-Savo](#)

Pohjois-Savon päihdetilannekysely 2025

Päihdetilannekyselyllä kartoitettiin asukkaiden näkemyksiä paikallisesta päihdetilanteesta. Kysely oli osa Pakka – toimintamallia. Tulokset saadaan kunnittain. Tässä alustavia koko Pohjois-Savon aluetta koskevia tuloksia (N= 5044) (Kysely sulkeutui 7.2.2025, avoimet kysymykset ei ole vielä analysoitu). Aikuisten kyselyyn tuli vastuksia kaikista Pohjois-Savon kunnista, nuorten kyselyyn 15 kunnasta.

Nuorten /13-18 v tulokset (n= 2488)

- Suurimman osan mielestä asuinalueella käytetään liikaa päihteitä (paitsi sähkösavuke). Alaikäisten päihteidenkäytöstä näyttöä nähtiin eniten tupakan ja sähkötupakan käyttöä.
- Kaupassa nähtiin alaikäisille alkoholin (5,7 %) ja savukkeiden (5,8 %), sähkösavukkeiden (5,8 %) ja nuuskan (4,8 %) myyntiä harvoin. Päihteiden välittämistä alaikäisille nähtiin aineesta riippuen 3,6 %:sta (impattavat aineet) 26,5 %:iin (alkoholi).
- Päihtyneet henkilö aiheuttavat pelkoa noin joka kymmenelle (10,8 %) nuorelle ja ahdistelun kohteeksi koki joutuneensa 6,2 %.
- Läheisen päihteidenkäytöstä oli huolissaan 10,2 %
- Kodin ulkopuolinen aikuinen on kysynyt 12 kk aikana päihteiden käytöstä puolelta (50,8 %) nuorista. Vanhempi on kysynyt vähän vähemmän (43,6 %) Luotettavaa tietoa päihteistä nuoret kokevat saavansa paljon netistä.
- Päihteisiin ja rahapelaamiseen liittyvistä avun ja tuen paikoista ei tiennyt 27,2 % nuorista.
- Mitä pitäisi tehdä? ”Päihdekasvatus, kuri ja valvonta, tekemistä, ei päihteiden välittämistä, mielenterveydestä pitää huolehtia...”

Pohjois-Savon päihdetilannekysely 2025

Täysi-ikäiset (n=2556)

- Alaikäisten päihteiden käyttöä on havaittu yleisesti (ei niin usein imppaamista, huumeiden käyttöä tai rahapelaamista).
- Päihteiden välittämistä oli havainnut noin joka neljännes vastaajista.
- Tilanteita, jossa myyjä ei ole tarkastanut nuorelta näyttävän päihteiden ostajan ikää havaittiin alkoholiostoissa (14,8 %) ja tupakka/nikotiinituotteiden ostoissa (13,8 %).
- Noin puolet kokee, että kunnassa käytetään liikaa päihteitä. Rahapelaamisen suhteen vain noin viidesosa (22,8 %).
- 32% on sitä mieltä, että työpaikoilla eri riittävästi puututa alkoholihaittoihin ja – ongelmiin.
- 23,1 % vastaajista on pelännyt julkisella paikalla kohtaamiaan päihtyneitä henkilöitä ja 17 % oli kokenut ahdistelua tai häirintää.
- Kodin välittömässä läheisyydessä avattavasta ravintolasta haluaa puolet vastaajista (50 %) kertoa mielipiteensä. Kuntalaisen mielestä ravintoloissa (62,4 %) sekä kaupoissa, huoltamoilla ja kioskeissa (63,5 %) tulee selvästi humaltuneelle myyntiin suhtautua tiukemmin.
- Yli joka kolmas on huolissaan läheisen alkoholin käytöstä (38,3 %) ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä 29,9 %.
- 46 % kertoo, että heiltä on kysytty sote- vastaanotolla alkoholinkäytöstä (38,4 % ei ole kysytty). 49,6 % kertoo, että heiltä on kysytty tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä (35,3% ilmoittaa ei ole kysytty). Huumeista ja rahapelaamisesta kysyminen on harvinaisempaa.
- Alkoholin käytön vähentämiseen ja lopettamiseen saa tietoa sote- palveluissa 38,8 % vastaajan mielestä (ei 21,6 %), rahapelaamiseen tietoa on saatu vähemmän.

Lähde: Pohjois-Savon päihdetilannekysely 2025

HYTE-KERTOIMET

Pohjois-Savon hyvinvointialueella ja
Pohjois-Savon kuntien tilanne

HYTE-kerroin – rahallinen kannuste hyvinvointialueilla – HUOM PÄIVITTYY MAALISKUUSSA 2025

Valtion rahoitus hyvinvointialueille (Laki hyvinvointialueen rahoituksesta 617/2021)

Hyvinvointialueille valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella

Hyvinvointialueiden HYTE-kertoimen perusteella määräytyvä rahoitusosuus 1%/ **1,5% UUSIN ESITYS LAUSUNNOLLA**, sovelletaan v.2026 lähtien

Kunnilla myös HYTE-kertoimen perusteella jaettavaa rahoitusta, 3%

Hyvinvointialueen HYTE-kerroin muodostuu prosessi- ja tulosindikaattoreista

Prosessi-indikaattorit

- ❖ Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- ❖ Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- ❖ Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito-suositusten mukaisesti
- ❖ Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) rokotekattavuus, %
- ❖ Alkoholin mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski
- ❖ Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään

Tulosindikaattorit

- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat/ 1000 asukasta
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, %
- Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18-24-vuotiaat (NEET), %
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, %
- Mielensterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34-vuotiaat

Koulukuraattoreita ja koulupsykologeja koskevat indikaattorit poistettiin vuoden 2025 asetuksessa

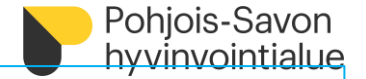
Pohjois-Savo ja vertailuhyvinvointialueiden HYTE-kerroin v. 2024

			Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 3815	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 3817	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, euroa/asukas info ind. 3816	Hyvinvointialueiden prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3813	Hyvinvointialueiden tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3814
2024	Etelä-Savon hyvinvointialue	yhteensä	41	5 957,1	45,9	36	45
	Kainuun hyvinvointialue		51	3 217,3	45,9	51	52
	Keski-Suomen hyvinvointialue		35	12 530,5	45,9	17	54
	Pirkanmaan hyvinvointialue		43	24 729,4	45,9	25	61
	Pohjois-Karjalan hyvinvointialue		41	7 443,1	45,9	30	53
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		37	19 176,3	45,9	17	56
	Pohjois-Savon hyvinvointialue		35	11 380,5	45,9	20	50

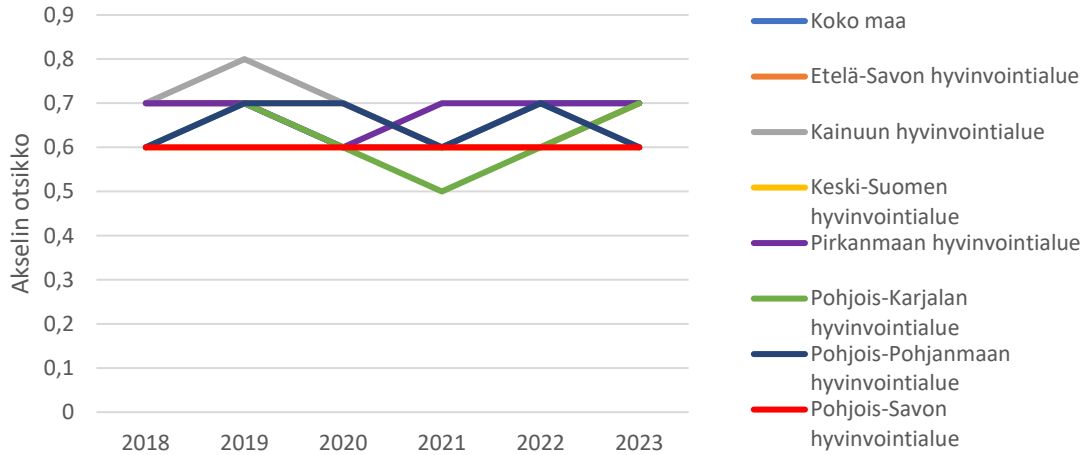
Pohjois-Savo hyvinvointialueen HYTE-kerroin v. 2022-2024

			2022	2023	2024
Pohjois-Savon hyvinvointialue	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 3815	yhteensä	50	58	35
	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 3817		9 785,6	10 413,6	11 380,5
	Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, euroa/asukas info ind. 3816		39,4	42,0	45,9
	Hyvinvointialueiden prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3813		50	58	20
	Hyvinvointialueiden tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 3814		51	59	50

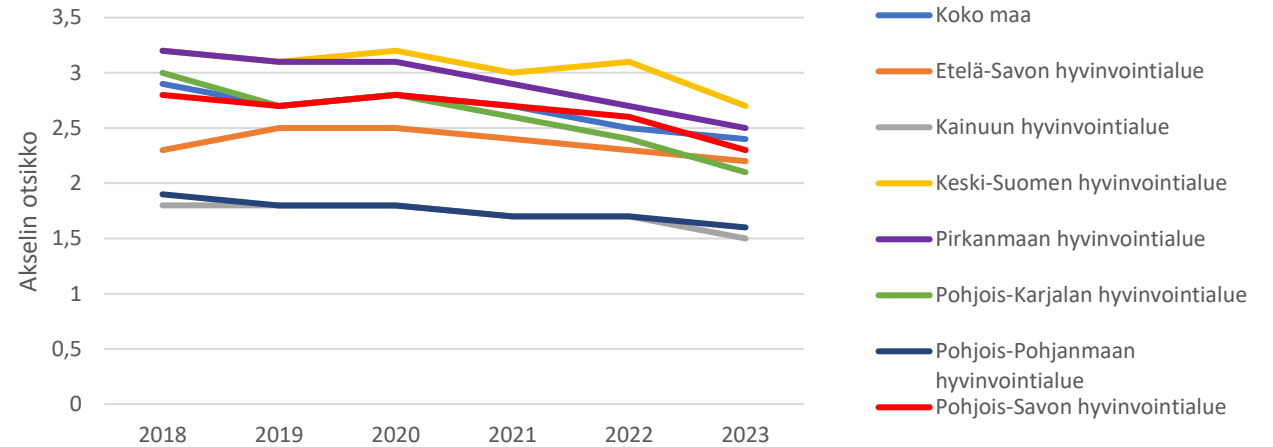
Tulosindikaattorit 1/2 (ne, joista saatavilla tieto)

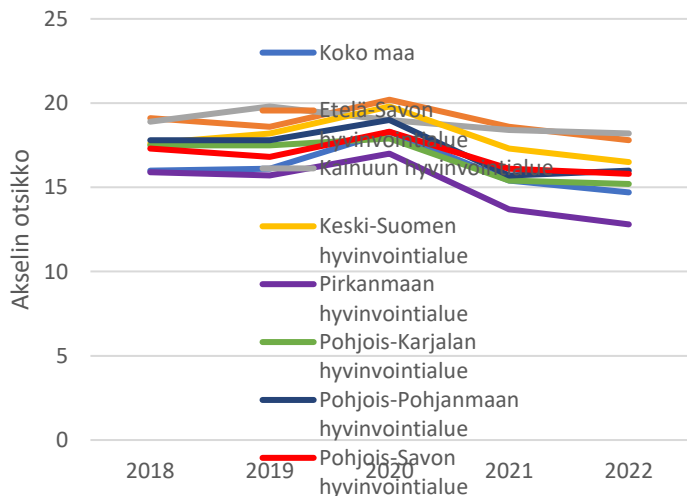
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

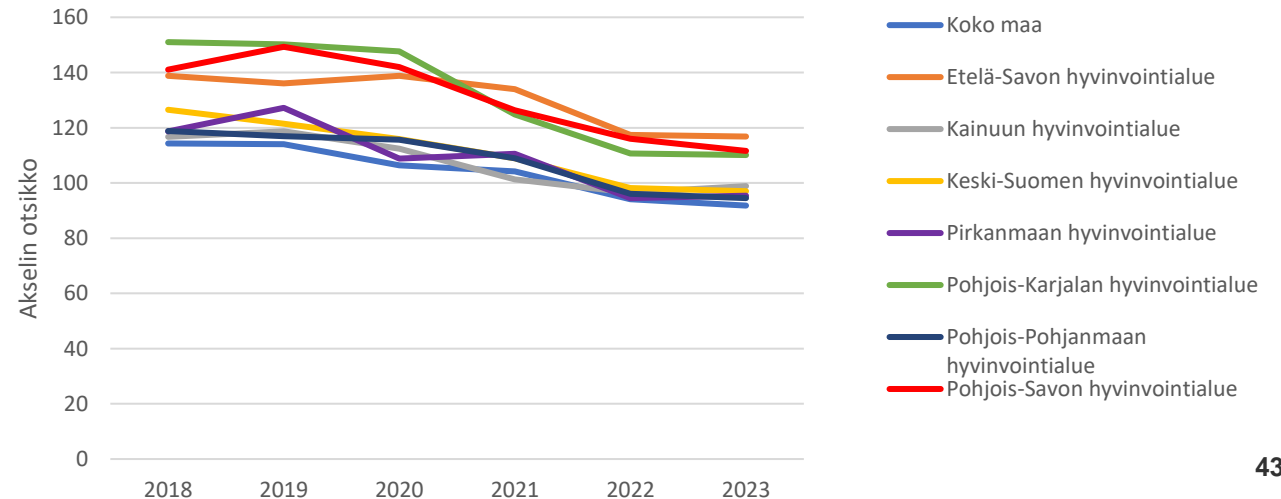
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

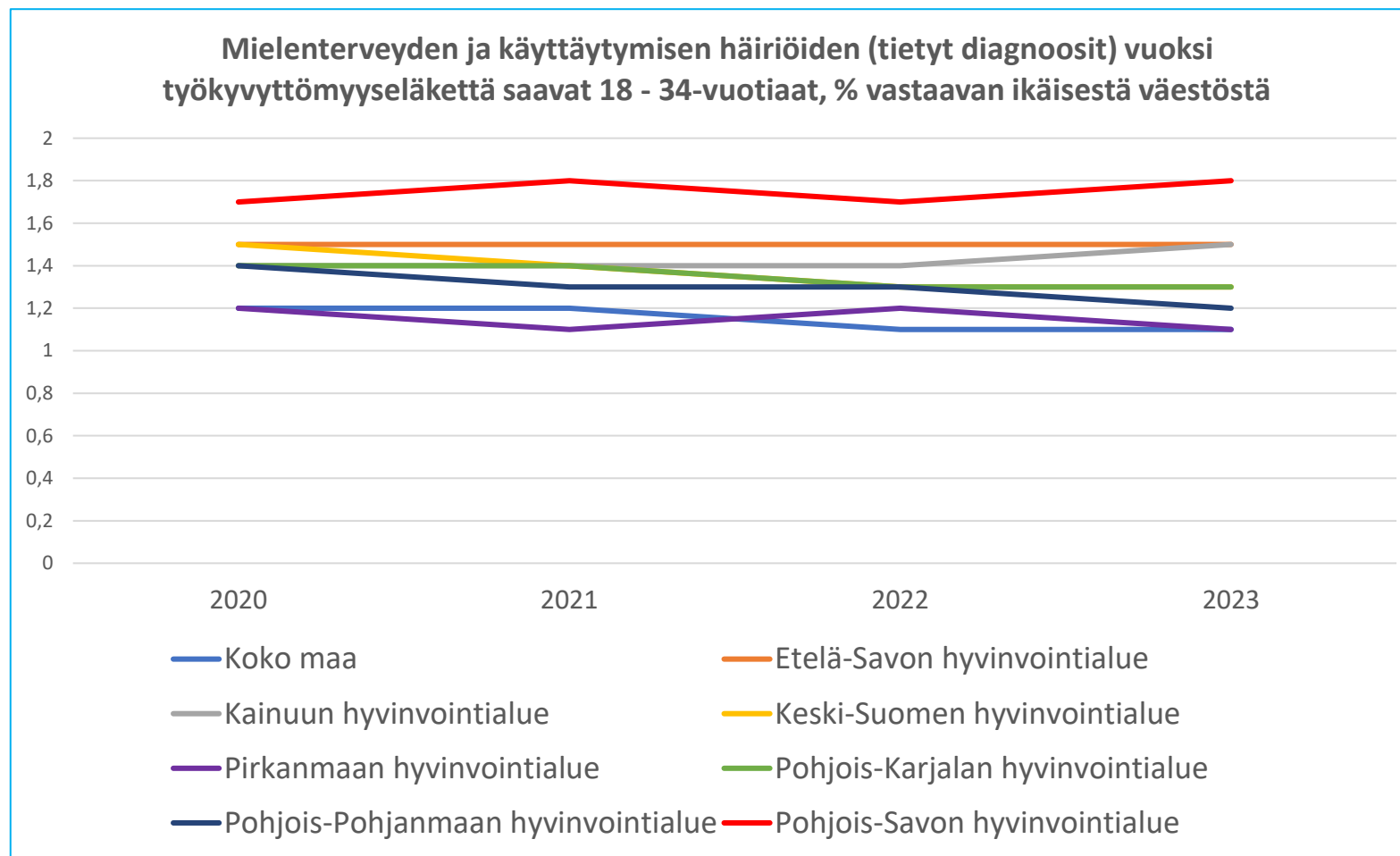
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

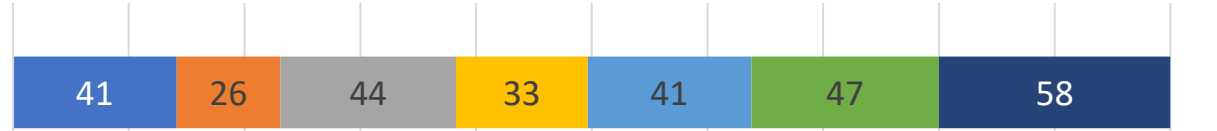

Tulosindikaattorit 2/2 (joista saatavilla tieto)

Skaalattu HYTE-kerroin, tulosindikaattorit, v.2024

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

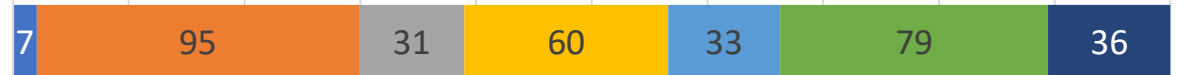
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

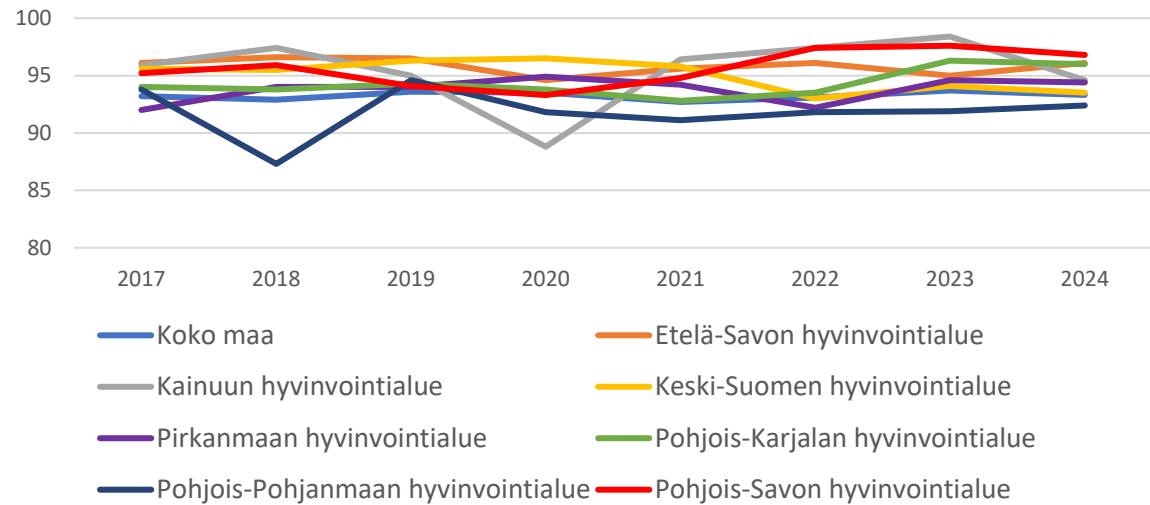
- Etelä-Savon hyvinvointialue
- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue

- Kainuun hyvinvointialue
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Keski-Suomen hyvinvointialue

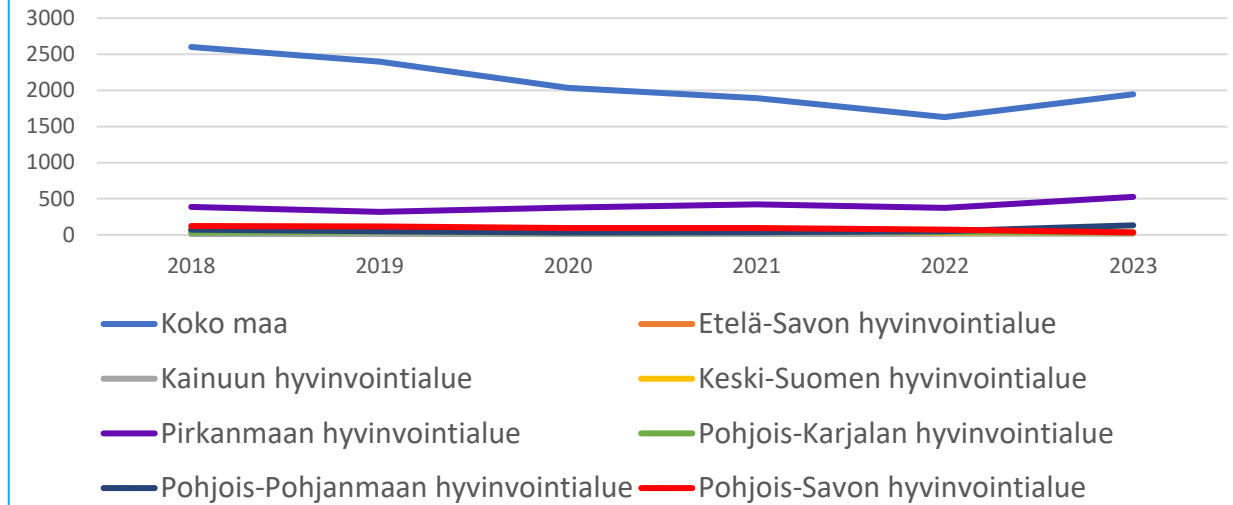
Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien hyvinvointialueiden suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien hyvinvointialueiden pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä hyvinvointialueen erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan hyvinvointialue saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Prosessi-indikaattorit 1/2 (ne, joista saatavilla tieto)

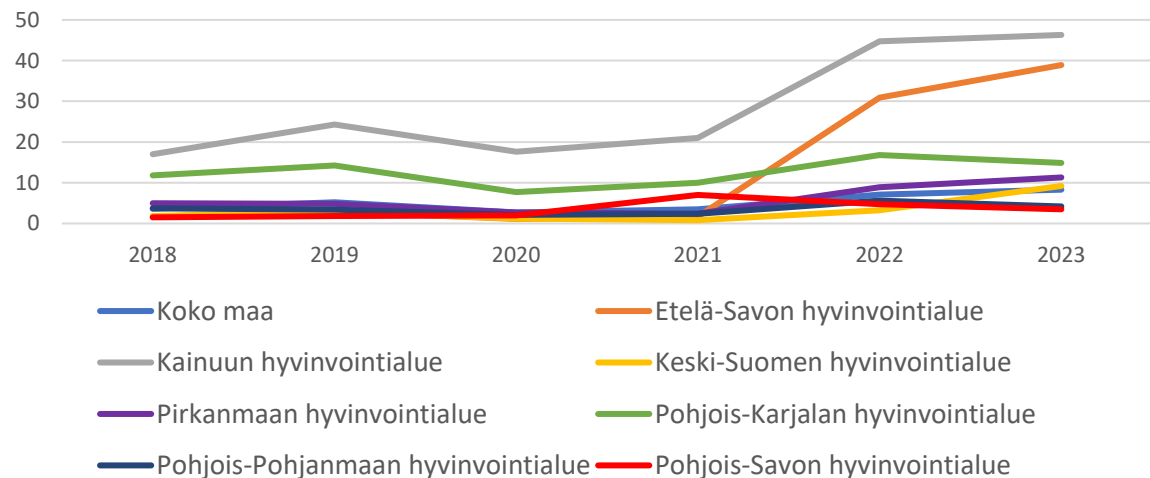
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus

Elintapaneuvonnan toteutuminen tyyppin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti

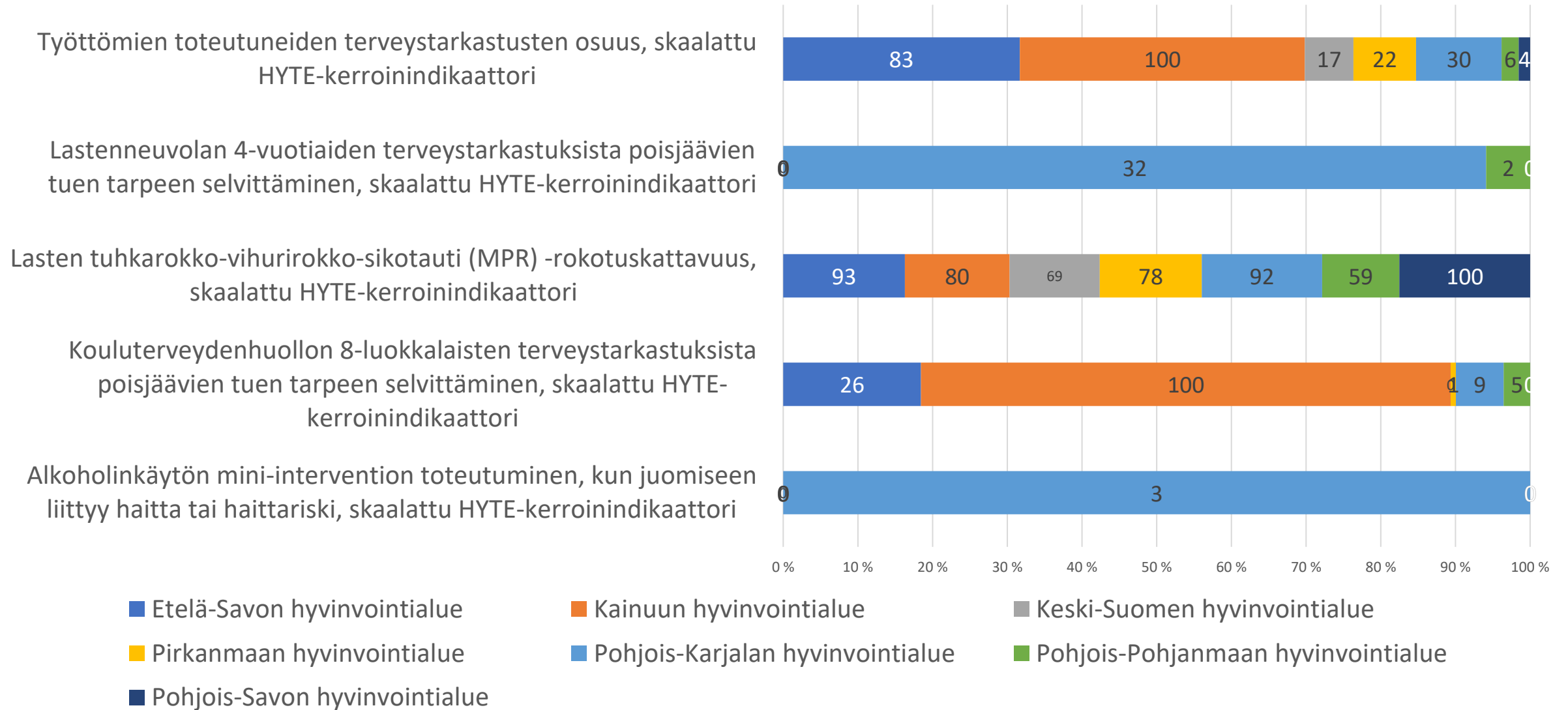

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä

Skaalattu HYTE-kerroin, prosessi-indikaattorit v.2024

Prosessi-indikaattorit, Pohjois-Savon hyvinvointialue

(ne, jotka saatavilla)

Indikaattori	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti	115	95	96	73	33	
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus	94,1	93,3	94,8	97,4	97,6	96,8
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä	1,8	2	7	4,7	3,5	

Tulosindikaattorit, Pohjois-Savon hyvinvointialue (ne, jotka saatavilla)

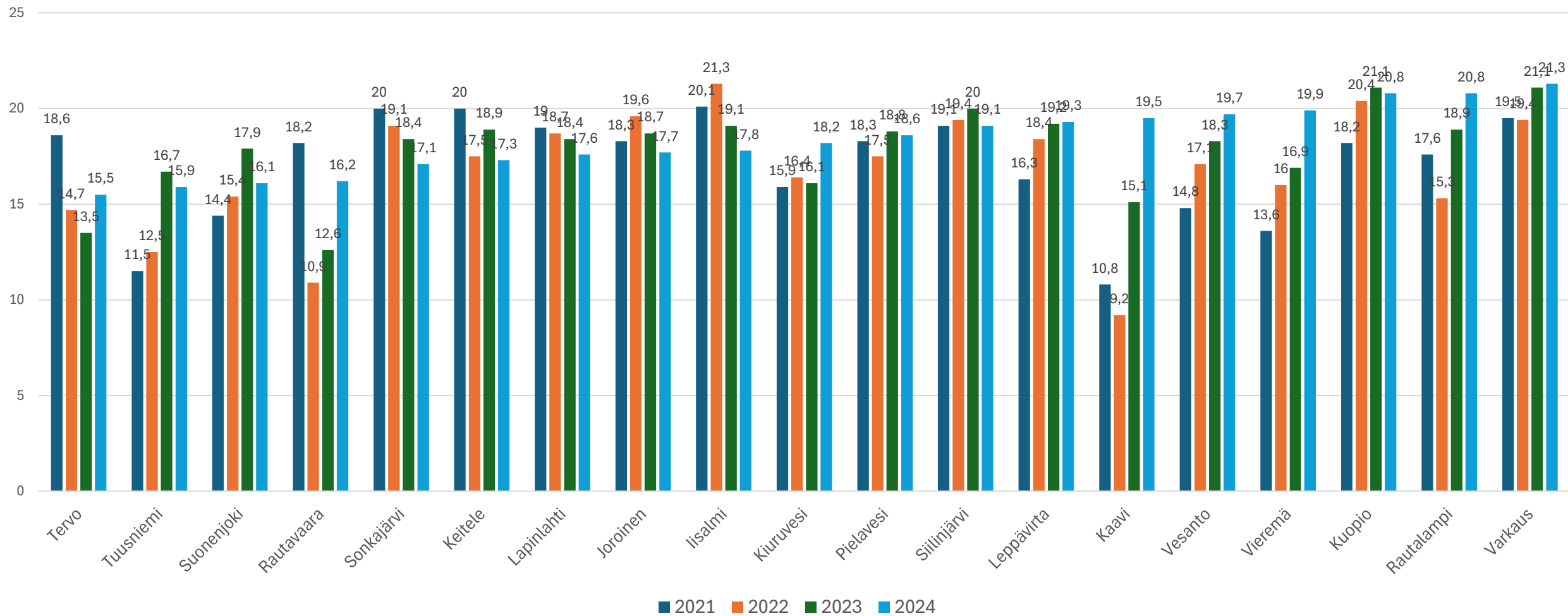
Indikaattori	2019	2020	2021	2022	2023
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti	115	95	96	73	33
Kuraattorien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu	876		756		490
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä		1,7	1,8	1,7	1,8
Psykologien opiskelijamäärä / henkilötyövuosi, peruskoulu	1309		1025		1253
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä	16,8	18,3	16,1	15,8	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,7	2,8	2,7	2,6	2,3
Tuhkarokko-, vihurirokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus	94,1	93,3	94,8	97,4	97,6
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä	1,8	2	7	4,7	3,5
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta	149,3	142	126,3	116	111,6

Kuntien HYTE-kerroin

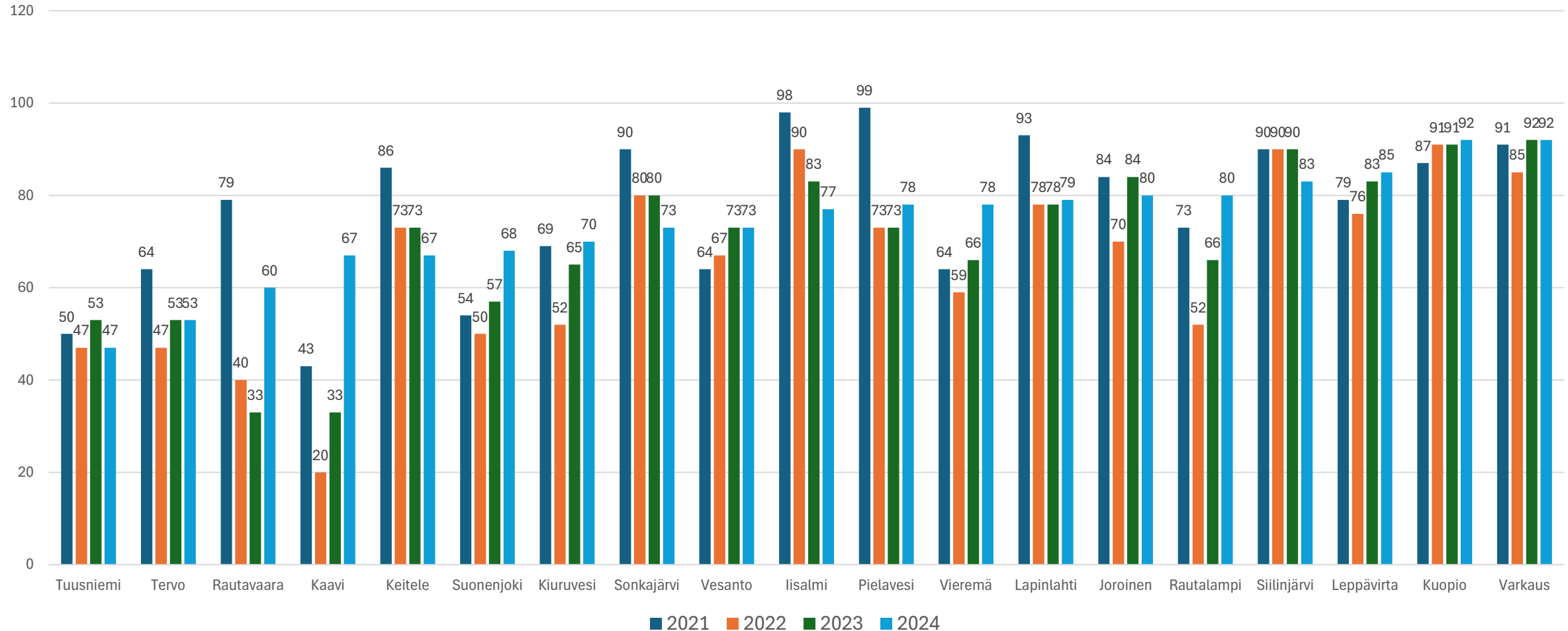
HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

HYTE-kerroin euroa / asukas (id:5341)

HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

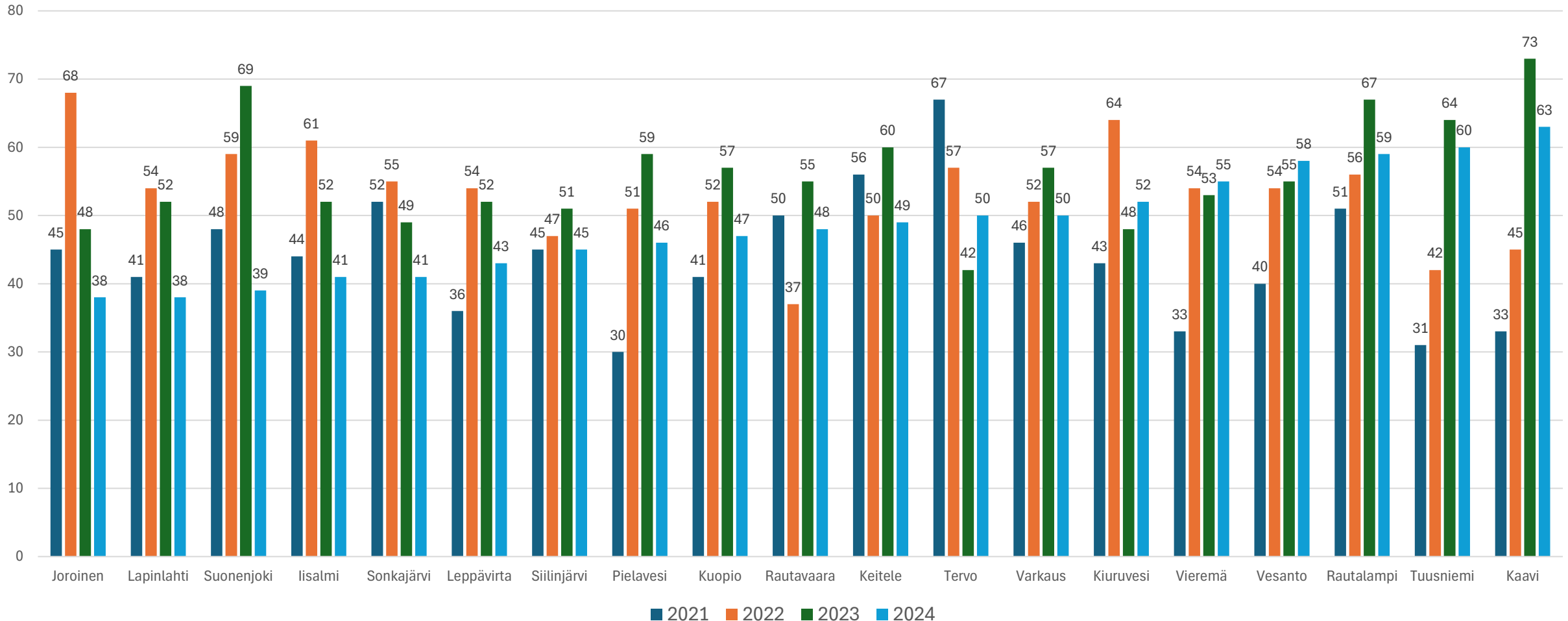
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (id:5339)

HYTE-kerroin Pohjois-Savon kunnissa

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (id:5338)

Vuoden 2021-2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

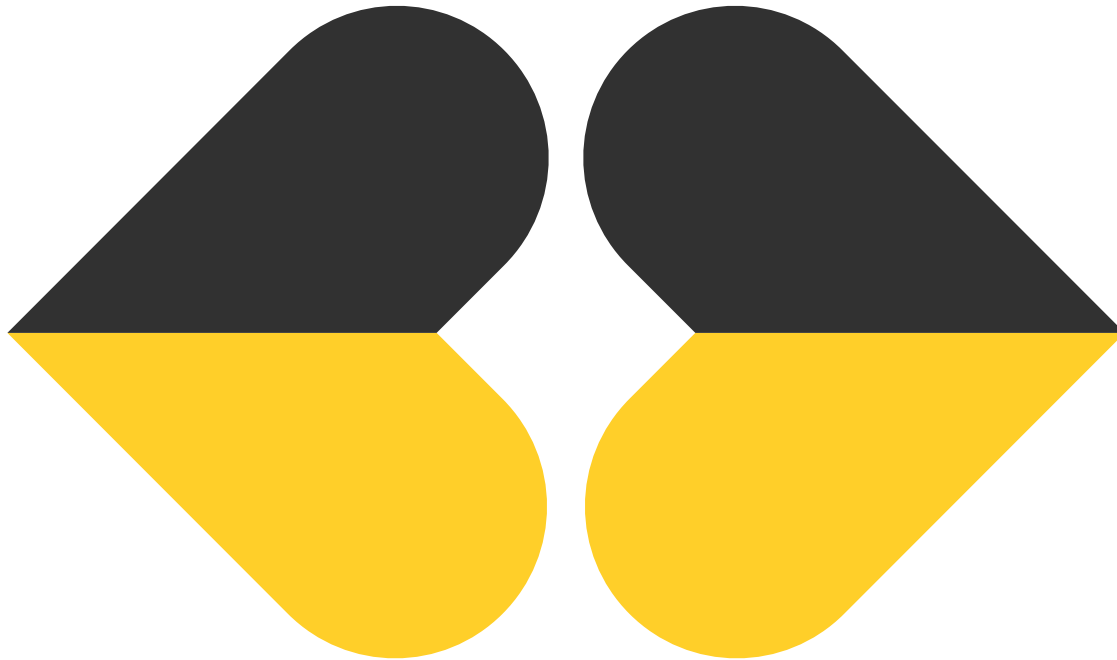
Pohjois-Savon laaja hyvinvointikertomus ja -
suunnitelma 2021-2025

OSA1: Hyvinvointikertomus

[Hyvinvointikertomus](#)

OSA 2: Hyvinvointisuunnitelma

[Hyvinvointisuunnitelma](#)

Pohjois-Savon hyvinvointitavoitteet 2021-2025

I Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- ❖ Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään
- ❖ Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä
- ❖ Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi

II Vanhemmuus vahvistuu

- ❖ Toimiva parisuhde
- ❖ Vanhemmuustaidot vahvistuvat
- ❖ Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu

III Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- ❖ Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- ❖ Tervehampaiset lapset ja nuoret
- ❖ Nuoret nukkuvat riittävästi
- ❖ Terveyttä edistävä liikunta lisääntyy (erit. 2.aste, matalan koulutustason naiset, ikäihmiset)
- ❖ Oppimistaidot vahvistuvat
- ❖ Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- ❖ Raskaudenkeskeytykset vähenevät

IV Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy

- ❖ Mielenterveys vahvistuu (erit. lapset ja nuoret)
- ❖ Alaikäiset nuoret ovat päihteettömiä
- ❖ Nuorten huumekekeilujen ja -käytön ehkäisy (erit. 2. asteen nuoret)
- ❖ Työikäisten ja ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät
- ❖ Netin haitallinen käyttö vähenee (erit. nuoret)

V Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

- ❖ Ketään ei kiusata
- ❖ Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua
- ❖ Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita
- ❖ Nuorten tekemät rikokset vähenevät
- ❖ Liikenneonnettomuudet vähenevät
- ❖ Kaatumistapaturmat vähenevät

VI Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

- ❖ HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat
- ❖ HYTE-prosessit vahvistuvat
- ❖ Ennakkoarviointi päätöksenteossa

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa yhteisöjään, erit. luokka- ja koulu yhteisössä	• Alueen kunnissa on kokeiltu erilaisia asukkaiden osallistumisen keinoja ja otettu mukaan asukkaita kehittämistyöhön. • Matalan kynnyksen ryhmiä ja kohtaamispaikkoja on lisätty yhteisöllisyyden edistämiseksi. • Koulut ja oppilaitokset toteuttaneet ryhmäytymistoimintaa
Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä	• POSOTE20 –hanke 2020-2023: osallisuussalkku, osallisuustyökalut, osallisuusohjelma, yhdyspintasopimus ja –suunnitelma (kunta, hva, maakuntaliitto), avoin palaute verkkosivulla, järjestöyhteistyön ohje, järjestöjen avustusperiaatteet ja avustusklinikat, malli järjestöjen integroitumisesta asiakkaan palvelupolulle • Alueen kunnissa hyödynnetty osallistuvaa budjetointia • Hyvinvointialueellakin on aloitettu jonkin verran uusia asiakasraateja • Hyödynnetty kokemusasiantuntijoita kehittämistyöhön erityisesti hankkeissa • Hyvinvointialueella on jaettu avustuksia yleishyödyllisille yhdistyksille jotka tukevat lakisääteisiä tehtäviä. • Mieliteko- ohjelma: mielitekopiirit ja –riihet, jalkautuvaa työtä ym. osallistavia toimintatapoja • PSHVA ikäihmisten neuvosto ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto aloittaneet toiminnan: laadittu lausuntoja ja esityksiä, viestitty toiminnasta, uudistettu toimintasäännöt, kehitetty yhteistyötä kuntien vaikuttamistoimielinten kanssa. • Valmisteltu vammaispoliittista ohjelmaa • Vierailut kuntien neuvostoissa • Muodostettu monitoimijainen osallisuusverkosto (kunnat, järjestöt, hankkeet, srk jne.) • Osallisuuswebinaari henkilöstölle asiakkaiden osallistamisen menetelmistä • Perhekeskuksen oma osallisuustyöryhmä • Kokemusosaamisen hyödyntämisen edistämiseksi koulutusta, neuvontaa, tiedottamista • Asukkaiden osallisuuskanavat esille somekampanjalla • Järjestetty infoja kuntien toteuttamasta osallisuutta edistävästä toiminnasta • Asiakaspalautteen keruun ja hyödyntämisen prosessin ja ohjeiden kuvaus ja järjestelmän käyttöönottopäätös
Kukaan ei koe itseään yksinäiseksi • 8. ja 9. lk., erit Keitele, Suonenjoki ja ammatill tytöt • työikäiset korkeasti koulutetut työn/ koulutuksen ulkopuolella olevat	• Jalkautettu yksinäisyystyön toimintamallia yksinäisten täysikäisten tueksi järjestämällä ammattilaisille koulutusta • Välitetty tietoa eYstäväpiiri -toiminnan koulutuksesta • Kohtaamispaikkatoiminta perhekeskustoiminnassa • Kaikukortti- toiminnan käyttöä edistetty kunnan ja hyvinvointialueen toimialueille • Yksinäisyyttä vähentävää toimintaa eri hankkeiden ja järjestöjen toiminnassa. • Ikäkeskuksen neuvonta ohjaa asukkaita laaja-alaisesti heidän esille nostamissa kysymyksissä. Asukkaita edelleen ohjataan järjestöjen ja kuntien palveluihin

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Toimiva parisuhde, Avioeroja erit. Iisalmissa ja Kuopiossa	• Ammattilaisia on koulutettu parisuhteen puheeksi ottamisen ja tuen toimintamalliin sekä vanhemmuuden vahvistamisen menetelmiin, esimerkiksi Lapset puheeksi -menetelmä. Parisuhteen verkkokoulutus. Parisuhde lapsen kotina – webinaari. • Sähköinen perhekeskus • Monitoimijaisen yhteistyömallin jalkauttaminen
Vanhemmuustaidot vahvistuvat Erityisesti keskusteluyhteys nuorten 8. ja 9lk, tytöt ja vanhempien kesken Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu	• Vanhemmuuden ryhmämuotoisen tuen maakunnallista saatettavuutta on lisätty. Etäperhevalmennusta kehitetty • Perhekeskuksen toimintasuunnitelman mukaisesti on toteutettu vanhemmuutta ja perheitä tukevia toimintamalleja ja menetelmiä. Kehitetty tukimateriaaleja. Yhdessä aika- toimintamallin käyttö ja vakiinnuttaminen. • Sähköinen perhekeskus, Omaperhe-verkkopalvelu otettu käyttöön • Raskaus- ja vauvavaiheen mielenterveyden edistämisen verkoston koulutukset 3-4 kertaa vuodessa • Nepsy kokonaisuudessa tuettu strategiamenetelmän käyttöä • Neuvoloiden henkilöstöä koulutettu Lapset puheeksi- menetelmään ja se on systemaattisesti käytössä 2v ikäkausitarkastuksissa. Vahvuutta vanhemmuuteen ja Lapset Puheeksi implementointikoulutuksia järjestetty. Lapset puheeksi (LP)– menetelmän koordinointi siirretty perhekeskuksen koordinaattorille. Huomioidaan yhdyspinta kunnan kanssa. Infotilaisuus LP- menetelmästä järjestetty myös sivistystoimelle. • Viestintäkampanja vanhemmuudesta 2024 • Valtakunnallisia koulutuksia välitetty aktiivisesti lapsiperheiden kanssa toimiville tahoille. • Lapsiperhejärjestöissä paljon vanhemmuutta tukevia toimintoja

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Ruoka-suositusten mukaiset ruoka-tottumukset toteutuvat Ruokasuositusten mukainen ruoka on kestävä kehityksen mukainen Suosituksia: Ravitsemus- ja ruokasuositukset - Ruokavirasto LAPSET JA NUORET, LAPSIPERHEET	• Monialainen tiivis yhteistyö on toteutunut mm. ravitsemustyöryhmän sekä johtoryhmissä ja kunnissa käytyjen keskustelujen ja niissä sovittujen yhteisten tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta • Edistetty Neuvokas Perhe -ruokakasvatuksen ja Maistuva koulun toimintamallien jalkauttamista sekä Nykytila.fi työkalun käyttöönottoa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ruokakasvatuksen arviointiin ja seurantaan. • Viestitty asukkaille itsehoidon työkalun Oma Verkkopuntarin käyttömahdollisuudesta ja yleisesti hyvän ravitsemuksen aiheista (2022-2024) • Hyödynnetty Neuvokas perhe-, Sapere-, RuokaTutka-, Tulppa-, Verkkopuntari ja Motivoivan haastattelun työkaluja (2023) • PSHVA:lla kehitetty toimintamallia Ravitsemustilan ja suun terveyden edistämiseksi, toimintamalli ja verkkokoulutus otettu käyttöön • Ruokakasvatustavoitteet on kirjattu yhä useamman kunnan varhaiskasvatus- tai lukuvuosisuunnitelmaan • Laadittu yhdyspinta- kuviot ravitsemukseen selventämään yhdyspintatyötä, eri toimijoiden rooleja ja vahvistamaan yhteistyön toteutumista (2023) • Alueellisessa hoitoketjujen työstämisessä huomioitu laajasti elintapa-asiat mm. terveyttä edistävän ravitsemuksen toteutuminen • Järjestetty ammattilaisille ja asukkaille koulutuksia ja tietoiskuja (2023) • Jaettu hyviä käytäntöjä esimerkiksi ruokaympäristön ja positiivisen ruokasuhteen edistämisen käytänteistä alueella • Ruokakasvatustyöryhmien perustamista on tuettu ja pyritty vahvistamaan yhdyspintaa PSHVA:n yhteyshenkilöiden sopimisella ruokakasvatustyöryhmiin kunnissa (2024) • Työstetty sisältöjä terveyttä edistävän ravitsemuksen palvelupolkuun
Ruoka-suositusten mukaiset ruoka-tottumukset toteutuvat Ruokasuositusten mukainen ruoka on kestävä kehityksen mukainen Suosituksia: Ravitsemus- ja ruokasuositukset - Ruokavirasto TYÖIKÄISET JA IKÄIHMISET	• Edistetty erityisesti Verkkopuntari elintapaohjauksen sekä Tulppa-ryhmäkuntoutus ja verkkovalmennusten käyttöönottoa. • Ikäihmisten kotihoitoon on määritelty ravitsemuksen ja suun terveyden arvioinnin ja omahoidon ohjauksen toimintamalli (2021). • Hoitoketjutyössä on huomioitu suositusten mukainen ravitsemusohjaus (2021) • Edistetty ikääntyneiden ruokasuositusten käyttöönottoa (2022, 2023) • Alueellisessa hoitoketjutyöskentelyssä on huomioitu laajasti elintapa-asiat (mm. Valtimotaudin hoitoketju, Uniapnean hoitoketju v. 2022). • Laadittu yhdyspinta- kuviot ravitsemukseen selventämään yhdyspintatyötä, eri toimijoiden rooleja ja vahvistamaan yhteistyön toteutumista (2023) • Järjestetty ammattilaisille ja asukkaille koulutuksia ja tietoiskuja (2023) • Käynnistetty elintapaohjauksen toimintamallin yhteensovittamisen suunnittelu (2023) • Järjestetty todetun tarpeen mukaisesti elintapaohjauskoulutusta (2024) • Hoitopolkuihin edistetty HYTE:ä mm. lihavuuden hoitopolku • Hankehaun valmistelua: elintapaohjaus ja Voimaa Vanhuuteen- ohjelma

Painopiste: Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Tervehampaiset lapset ja nuoret - Erit. Alle 12 -vuotiaat ja ammatill pojat - Erit (12v Leppävirta, Kaavi, Vieremä) - Erit ammatill: Iisalmi	- Korostettu hampaiden omahoidon tärkeyttä muun muassa someviestinnän keinoin (2021-2024) - Hampaiden omahoidon tärkeyttä on korostettu mm. viestinnän keinoin (2023)
Nuoret nukkuvat riittävästi Eri 8. ja 9.lk nuoret, tytöt	- Unen, palautumisen teemoja on edistetty THL:n, järjestötoiminnan ja opinnäytetöiden/projektiopintojen kautta saatavin koulutuksin (2021-2024) - Työstetty sisältöjä unen ja palautumisen palvelupolkuun
Oppimistaidot vahvistuvat Erityisesti 8. ja 9.lk tytöt	- Koulutuksia oppimistaitojen huomioimisesta ADHD lapsilla ja muilla erityistä huomiota vaativilla. - Teema kuntien kouluilla. Ei ole erikseen edistetty HVA aloitettua
Terveyttä edistävä liikunta lisääntyy 2. asteen opiskelijat, hengästyttävä ja hikoiluttava liikunta - naiset, matala koulutustaso, liikunnan harrastaminen - ikäihmiset, liikkumiskyvyn säilyttäminen	- Terveyttä edistävän liikunnan teemoja on edistetty asiantuntijoiden koulutusten kautta yhteistyössä PSHVAn, kuntien, Aluehallintoviraston, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa - Vahvistettu ikääntyneiden liikuntakykyä mm. Otago- mallin käyttöönottoa tukemalla, kuntien tasapainoryhmien ja hyvinvointialueen kuntoutuksen kohdennettujen palvelujen kautta. - Tuettu Liikkuvat-ohjelmien toteutumista kunnissa ja edistämällä Perheiden liikuntalauantaiden käyttöönottoa - Liikuntaneuvontaa toteutettu aiempaa useammassa kunnassa joko omana toimintana tai hankkeen kautta - Tuettu liikuntaneuvonnan yhdyspintaa kuntien ja PSHVA:n välillä mm. järjestämällä koulutusta ja vahvistamalla liikuntaneuvojen verkoston ja yhdyspinnalla toimivien vastinparien yhteistyötä ja asiakasohjauksen käytänteitä - Käynnistetty v. 2023 liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden myöntämisen valmistelu kuntien liikuntaneuvojille - Liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden sopimus pohjaa ja toimintamallia valmisteltu - Laadittu yhdyspinta- kuviot liikunnallisen elämäntavan edistämiseen selventämään yhdyspintatyötä, eri toimijoiden rooleja ja vahvistamaan yhteistyön toteutumista (2023) ja selkeytetty erityisesti ikääntyneiden osalta yhteisiä tavoitteita yhdyspintatyölle (2024) - Työstetty sisältöjä liikunnallisen elämäntavan edistämisen ja soveltavan liikunnan palvelupolkuun. - Kunnat ovat aiempaa enemmän panostaneet varhaiskasvatuksen osaamista ja mahdollisuuksia lasten liikunnallisuuden edistämiseen ja kehittäneet liikunnallista toimintaa koulupäiviin esimerkiksi koulujen personal trainer- tai välituntiliikunnan keinoilla. - Aikuisten matalan kynnyksen liikkumismahdollisuuksia ja lajikokeiluja on tarjottu asukkaille ja opiskelijoille, opiskelijoille erityisesti istumisen vähentämisen toimenpiteitä suunniteltu ja toteutettu. - Ikäkeskuksen neuvonta ohjaa asiakkaita laaja-alaisesti heidän esille nostamissa kysymyksissään. Asiakkaita edelleen ohjataan järjestöjen ja kuntien palveluihin Toiminta osaltaan edistää liikuntasuosittelun toteutumista.

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin Erit. Tuusniemi, Kuopio Siilinjärvi Yleisesti tutkittu, että erit. nuoret, vieraskieliset, matala koulutustaso osallistuvat heikoimmin	• Kohdunkaulasyövän seulontojen edistämiseksi on kehitetty kutsuntamenettelyjä mm. Päivittämällä kutsukirjettä selkeämmäksi, lähettämällä valmis aika ja mahdollistamalla omatoiminen ajan siirtäminen sähköisesti. Kehittäminen on tehty yhteistyössä niiden kuntien kanssa, joissa seulontaa osallistumisaktiivisuus on ollut heikointa (2021) sekä yhdessä seksuaaliterveyden edistämisen työryhmän kanssa (2023-2024). • Viestitty asukkaille kohdunkaulan syövän seulonnoista • Järjestetty asukkaille ja ammattilaisille suunnattuja tietoiskuja ja koulutuksia
Raskauden-keskeytykset vähenevät Erit. 13-17v tytöt Juuri raskaus päättynyt tai juuri synnyttänyt	• Maksuttoman raskauden ehkäisyn selvitys on tehty ja aloitettu yhtenäisen toimintasuunnitelman työstäminen (2022) • Maksuttoman ehkäisyn toimintamalli käynnistynyt 1.4.2023 ja raskauden keskeytyksen hoitopolku 1.9.2023 • Järjestetty alueellinen seksuaaliterveyden edistämisen koulutus aiheella Hedelmällisyyden suojelu, jossa raskaudenkeskeytykset osana aiheita (2024) • Seksuaaliterveyden edistämisen työryhmän kautta tavoitettu myös nuorisopalvelut, jotka kohtaavat nuoria ja voivat viestiä ja huomioida aiheen omalla toimialueellaan (2023-2024)

Jokaisen painopisteen kohdalle tulee vaikuttavat menetelmät ja seurantamittareista powerBI – tässä esimerkki:

Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

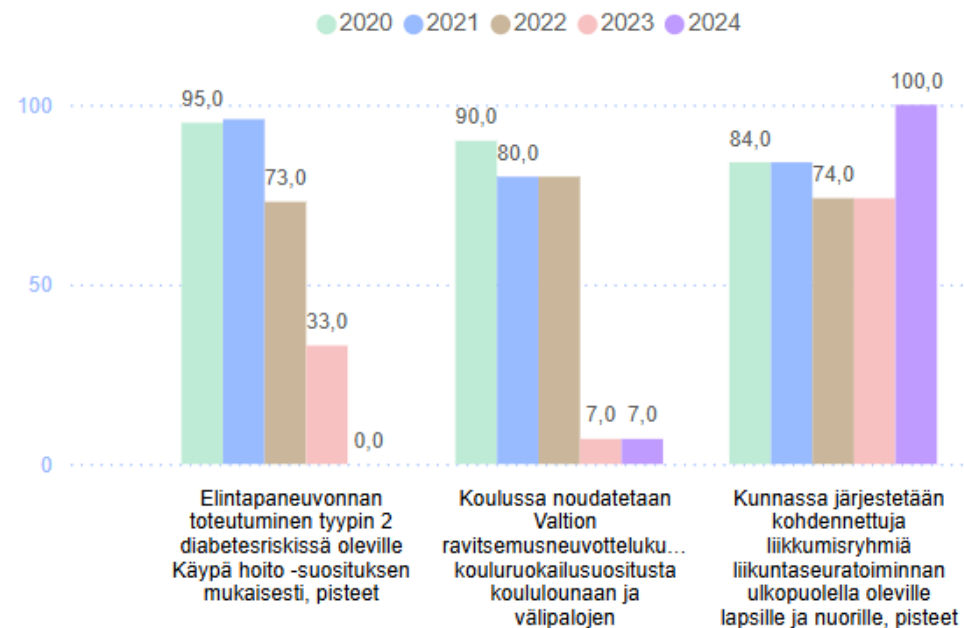
Tavoitteet

- Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- Terveyttä edistävä liikunta lisääntyy
- Tervehampaiset lapset ja nuoret
- Nuoret nukkuvat riittävästi
- Oppimistaidot vahvistuvat
- Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- Raskaudenkeskeytykset vähenevät

Toimenpiteet 2021-2025

- Terveyttä edistävän liikunnan teemoja on edistetty asiantuntijoiden koulutusten kautta yhteistyössä PSHVAN, kuntien, Aluehallintoviraston, sosiaali- ja terveysministeriön, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa
- Vahvistettu mm. Otago- mallin käyttöönottoa
- Tuettu Liikkuva-ohjelmien toteutumista kunnissa ja edistämällä Perheiden liikuntalauantaiden käyttöönottoa (2021)
- Tuettu liikuntaneuvonnan yhdyspintaa kuntien ja PSHVA:n välillä mm. järjestämällä koulutusta, liikuntaneuvojen verkoston ja yhdyspinnalla toimivien vastinparien kautta (2022-2024)

HYTE- kerroin ja TEA-viisari

Seurantamittarit 2021-2025

Mittari	2020	2021	2022	2023	2024
13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 vastaavan ikäistä tyttöä	1,6	2,9	3,2	1,9	0,0
500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia, osuus (%), 65 vuotta täyttäneet	19,3	0,0	19,4	0,0	0,0
500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia, osuus (%), 75 vuotta täyttäneet	31,7	0,0	29,9	0,0	0,0
Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)	0,0	27,2	0,0	30,2	0,0
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	0,0	38,2	0,0	40,6	0,0
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, miehet	0,0	60,6	0,0	57,9	0,0
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	0,0	39,9	0,0	39,1	0,0
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	0,0	23,0	0,0	25,7	0,0

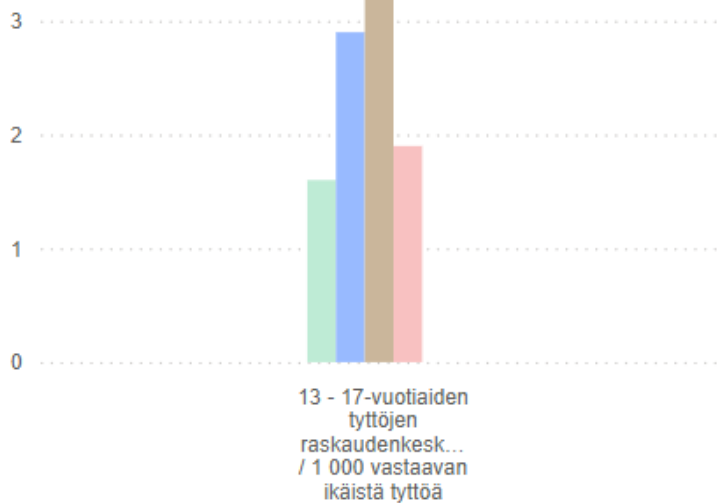
Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

Valitse mittari

13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 v...

Yksittäisen mittarin tulos vuosivertailuna

2020 2021 2022 2023 2024

Tavoitteet

- Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset toteutuvat
- Terveyttä edistävä liikunta lisääntyy
- Tervehampaiset lapset ja nuoret
- Nuoret nukkuvat riittävästi
- Oppimistaidot vahvistuvat
- Yhä useampi osallistuu kohdunkaulan syövän seulontoihin
- Raskaudenkeskeytykset vähenevät

Toimenpiteet 2021-2025

- Terveyttä edistävän liikunnan teemoja on edistetty asiantuntijoiden koulutusten kautta yhteistyössä PSHVAn, kuntien, Aluehallintoviraston, sosiaali- ja terveysministeriön, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa
- Vahvistettu mm. Otago- mallin käyttöönottoa
- Tuettu Liikkuva-ohjelmien toteutumista kunnissa ja edistämällä Perheiden liikuntalauantaiden käyttöönottoa (2021)
- Tuettu liikuntaneuvonnan yhdyspintaa kuntien ja PSHVA:n välillä mm. järjestämällä koulutusta, liikuntaneuvojien verkoston ja yhdyspinnalla toimivien vastinparien kautta (2022-2024)
- Käynnistetty v. 2023 liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden myöntämisen valmistelu kuntien liikuntaneuvojille
- Liikuntaneuvonnan rajatun kirjaamisoikeuden sopimus pohjaa ja toimintamallia valmisteltu (2024)
- Laadittu yhdyspinta- kuviot ravitsemukseen selventämään yhdyspintatyötä, eri toimijoiden rooleja ja vahvistamaan yhteistyön toteutumista (2023) ja selkeytetty erityisesti ikääntyneiden osalta yhteisiä tavoitteita yhdyspintatyössä (2024)

Seurantamittarit 2021-2025

Mittari

13 - 17-vuotiaiden tyttöjen raskaudenkeskeytykset / 1 000 vastaavan ikäistä tyttöä

2020	2021	2022	2023	2024
1,6	2,9	3,2	1,9	0,0

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Mielenterveys vahvistuu LAPSET JA NUORET	• Alueen kunnille on järjestetty infoja toimintamalleista, joilla edistetään tunne- ja vuorovaikutustaitoja esim. Hyvän Mielen koulu ja Hyvän mielen taitomerkki • Lapset puheeksi -menetelmän koulutukset ja juurruttaminen. IPC, ja Cool Kids menetelmin käyttö • Ylä-Savossa on kuvattu alakoulun koulupsyykkarin toiminnasta ja käynnistetty matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelu. • Jalkautuvien psykiatristen sairaanhoitajien toimintaa on pilotoitu Kuopion yläkouluilla ja 2. asteen oppilaitoksissa. Osassa yläkouluja toimi psykiatrisia sairaanhoitajia • Raskaus – ja vauvavaiheen mielenterveyden edistämisen webinaarit raskaus- ja vaivavaiheen mielenterveydentukemiseen. Perustettu omat työryhmät: itkuinen lapsi, uni sekä päihdeasiat. • Nuorten itsetuhoisuuden ehkäisemisen tilaisuudet vuosittain itsemurhien ehkäisypäivänä. • Perhekeskuksen toiminta vanhemmuutta tukeva toiminta ja toimintamallit • Mielenterveystalo.fi - alustan käytön edistäminen viestinnällä • Hyvä mieli urheilussa – toimintamalli urheiluseurojen valmentajille ja muille aikuisille.
AIKUISET Työelämän ulkopuolella olevat ja työttömät	• Toteutettu mielenterveysjohtamisen koulutuksia ammattilaisille ja mielenterveystaitojen valmennuksia kuntalaisille/Mielitko • Mieliteko – hankkeen toiminta aikuisten työelämän ulkopuolella olevan kohderyhmän kanssa • Kuntiin ehdotettu Hyvän mielen- kunta toimintamallia kuntien mielenterveyden edistämisen tarkastelun pohjaksi. • HVA työntekijöille toteutettu mielenterveysosaamisen kysely, joka välitetty koulutuspaluihin. • HVA- työryhmä :työhyvinvointi myös mielenhyvinvoinnin näkökulmasta • Itsemurhien ja ikäihmisten mielenterveys- ja päihdetyönverkostot. Miepä- kahvit: ammattilaisten osaamisen lisääminen • Masennuksen hoitoketjutyöhön viety ennaltaehkäisyn näkökulmaa. Mielenterveyden palvelupolku valmistui • Mielenterveys- ja päihdejärjestöt tutuksi tilaisuuksia sote- ammattilaisille (3). Stigmatyön käynnistymistä. • Mielenterveyden ensiapu2 –koulutus. Pääsääntöisesti hyödynnetty valtakunnallisia koulutuksia ja niistä aktiivisesti viestitty.
Alaikäiset nuoret ovat päihdeettömiä • Tosi humalassa 8. ja 9lk erit. Rautavaara, Keitele, Vesanto • tupakointi erit Rautavaara • Nuuska 8. ja 9.lk erit Rautalampi, Siilinjärvi, lukio Kiuruvesi • Hyväksyy alkon erit Pielavesi, Keitele	• Nuuskaton urheiluja, Nuuska-agentti toiminta ja Nuuskaton Amis. • Yhteisöllinen päihdehaittojen ennaltaehkäisy /Pakka-toimintamalli: Ostokokeet x2 ja Päihdetilannekysely kuntalaisille (v. 2022). Älä välitä-kampanja. • Sähkötupakka -ja nikotiinipussien käytön ehkäisymateriaaleja tehty koululle ja oppilaitoksiin yhteistyössä järjestöjen kanssa. • Suositettu ja esitelty PEPP- päihdekasvatustoimintamallia kouluihin ja oppilaitoksiin • Vanhempainiltoja ja muita tilaisuuksia päihdeteemaan liittyen. • Nuorille suunnattuja valtakunnallisia kampanjoita esim. Vape

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Nuorten huumekekeilujen ja –käytön ehkäisy erit. 2. asteen nuoret	Huumausaineiden käytön ehkäisy ja varhainen puuttuminen tapahtunut ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden sisällä. Järjestetty Palaset- toimintamallin infotilaisuus (huumeita käyttävien nuorten läheisten ryhmä)
Netin haitallinen käyttö vähenee 8 ja 9.lk nuoret, erityisesti tytöt	Pelituki tehnyt aktiivista yhteistyötä digi- ja rahapelaamisen asioissa ehkäisevän päihdetyön verkoston kautta ja kohdennetusti kuntiin, kuntien tarpeiden mukaisesti.
Työikäisten ja ikäihmisten päihteiden käyttö ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat vähenevät	• Nikotiinin sote- työryhmä perustettu tukemaan hyvinvointialueen tupakka- ja nikotiinittomuustyötä. Lisäksi koottiin eri hyvinvointialueen toimialoilta nikotiinittomuusyhdyshenkilöverkosto. • Tupakoimaton raskaus ja perhe –toimintamalli tehty ja se käytössä neuvoloissa • Vauras – hanke teki päihteitä käyttävän raskaana olevien ja päihdevauva-perheiden palveluketjun. • Aloitettiin Filha:n kanssa hankeyhteistyö nikotiinista vieroitustyön kehittämiseksi hyvinvointialueella • Alkoholin riskikäytön toimintamallin käyttöönotto perustason terveydenhuollon ja aikuissosiaalityön palveluissa (Audit-c, mini-interventio ja kirjaaminen aikuisille). Alitettu mallin laajentaminen perhekeskukseen. Kartoituksia päihdeosaamisesta ja päihdetoimijoiden tekemästä yhteistyöstä. • Mielenterveys- ja päihdejärjestöt tutuksi tilaisuuksia sote- ammattilaisille (3). Stigmatyön käynnistymistä. • Kuntiin annettu tukea ehkäisevän päihdetyön rakentamiseen ja vahvistamiseen kunnassa (mm. Perehdytykset ja ehkäisevän päihdetyön kypsyysanalyysi, jolla arvioidaan kunnassa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä johtamisen näkökulmasta) • Päihdetilannekysely 2022 • Päihdepalvelupolku. Mielenterveys -ja päihdeläheisen palvelupolun valmiste alkoi järjestövetoisesti • Ehkäisevän päihdetyön yhdyspintakuvio • Hyvinvointialueen ammattilaisille järjestettiin ongelmallisen rahapelaamisen koulutus. • Lapsi lasin takana kampanjalla, toteutui vuosittain (v. 2022 lähtien): asukkaiden huomio alkoholinkäyttöön huomioiden lapset. • Koulutustilaisuus Pilke- toimintamallista (Ikääntyneet päihteiden käyttäjät- ryhmätoiminta) • Pääsääntöisesti hyödynnetty valtakunnallisia koulutuksia ja niistä aktiivisesti viestitty.

Painopiste: Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Ketään ei kiusata • Kiusaamisen verkkovälitteisyys ja vapaa-ajalla • Erit. 8. ja 9.lk pojat	• Kiusaamisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä on pidetty ammattilaisille koulutuksia. Tuotettu kiusaamisen ehkäisyn videoita ja kampanjoitu Yksi hetki videoin. (2021-2022) järjestetty koulutuksia, kuva- ja videokilpailuja, vanhempainiltoja ja viety kiusaamisen ehkäisyn teemaa myös harrastuspiireihin. (2021-2022) • Kiusatuille on ollut vertaisryhmiä livenä ja verkossa (2021) • Yksi hetki -videot päivitetty ja hyödynnetty kampanjoissa (2022-2023) • Hankkeissa jatkettu tunne- ja turvataitokasvatusta ja järjestöissä tehdään työtä kiusaamista kokeneiden kanssa. (2023) • Koulurauhan julistaminen Pohjois-Savo 2024
Kukaan ei koe seksuaalista häirintää tai ahdistelua • erit. 8. ja 9lk, tytöt • erityisesti verkkovälitteisyys	•Tiedotettu SERI-akuuttikeskuksesta (2021-2023) •Seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun ehkäisemiseksi teemaa on viety urheilun pariin Häirintävapaa urheilu -koulutuksin. (2021) •Koululaisille on kohdistettu tunne- ja turvataitokasvatusta koulukiertueena ja vanhemmat ovat saaneet apua siihen, miten voisi tehdä seksuaalikasvatustyötä kotona (2022) •Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen palveluketju on julkaistu (2023) •Järjestetty seksuaaliterveyden edistämisen alueellinen Koulutus sukupuolen moninaisuus- aiheella (2023)
Väkivaltaa tai sillä uhkailua ei sallita • Henkinen ja fyysinen väkivalta • Erit. 8. ja 9lk :n tyttöjen huoltajat tekijöinä	• Väkivallan ehkäisemiseksi on järjestetty koulutusta, ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn niveltämisestä osaksi perhekeskusta on järjestetty pilottityöpajoja. (2021) • Lähisuhdeväkivallan palveluja ja palvelupolkuja on edistetty selvitystyön pohjalta, järjestetty koulutusta ammattilaisille ja tarjottu väkivaltaa tehneille tai suunnitelleille hoidollista keskusteluapua (2022) • Väkivaltatyön tietoiskut ammattilaisille ja asukkaille aloitettu. (2023) • Tehty toimijoiden kanssa väkivaltatyötä näkyväksi. Järjestöt toteuttavat väkivaltatyötä niin ennaltaehkäisevästi, väkivaltaa kokeneille kuin väkivallan tekijöille (2023). • Lähisuhdeväkivallan yhdyspinta kuvio (työikäiset) on valmistunut (2023) • Koulutuksia väkivallan ehkäisystä ja hyödynnetty valtakunnallisia koulutuksia sekä omia tietoiskuja (2021-2025) • Väkivallan palvelupolkujen työstäminen (2024-2025) • MARAK toiminnan uudelleenjärjestäytymistä valmisteltu (2024-2025)

Painopiste: Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Kaatumis- tapaturmat vähenevät • Erit. Yli 65v. , erityisesti naiset • Liukastumiset erit Kuopio, Iisalmi ja Siilinjärvi	• Kaatumisten ehkäisemiseksi Alueellinen kaatumisten ehkäisyverkosto on järjestänyt kuukausittain luentosarjoja vaikuttavista menetelmistä. • sosiaali- ja terveysalan perustutkintoihin on sisällytetty opetusta kaatumistapaturmien ennaltaehkäisystä. • Kaatumisten vähentämiseen liittyviä ohjeistuksia on päivitetty. Ammattilaisia on koulutettu kaatumisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä. • Kaatumisen ehkäisyn yhdyspintakuvio tehty. Kaatumisvaaran ehkäisyn luentosarjaa on jatkettu ammattilaisille ja asukkaille. Pysytään pystyssä -opasta on päivitetty ja jaettu eri toimijoille. Näyttötauluja hyödynnetty kaatumisen ehkäisystä tiedottamisessa asukkaille. (2023) • Pysytään pystyssä kampanjointia somessa ja jalkautuen (2021-2025) • Koulutuksia kaatumisten ehkäisemiseksi (2021-2025) • Kaatumisten ehkäisyn palvelupolkujen työstäminen (2024-2025) • Ohjausta ja neuvontaa antaa koko ikääntyneiden palvelujen henkilöstö liittyen kaatumisen ehkäisyyn ja riippuvuuksien hallintaan. Hyvinvointialueen kuntoutuksen työntekijöillä on erityistehtävänä vahvistaa toimintakykyä ja huomioida turvallisen asumisen vaatimukset
Liikenne- onnettomuudet vähenevät • Erit nuoret mopo/ ajokortin juuri saaneet, • työikäisten ja iäkkäiden ajoterveys Nuorten tekemät rikokset vähenevät	• Kampanjat heijastimen käytöstä • Liikenneturvan kanssa yhteistyössä nuorten liikennekäyttäytymiseen vaikuttamista • Työikäisten ajoterveys hanke • Ankkuritoiminnan ja sovittelumenettelyin on edistetty nuorten tekemien rikosten vähentämistä. (2022) • Ankkuritoiminta varhaista puuttumista rikoksiin ja päihteiden käyttöön alle 18-vuotiaiden osalta. Sovittelumenetelmä käytössä Sovittelutoimiston kautta ja tästä viestintäkampanja. (2023) • Liikenneturvan koulujen avaus tapahtuma 2024

Keskeiset hankkeet kootaan painopistealueittain www.hyvinvointikertomus.fi pohjaan esim:

Mielenhyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy

- Vauras – hanke (Kehittää parempia palveluketjuja ja -kokonaisuuksia raskaana oleville päihteitä käyttäville äideille ja vauvaperheille)
- Yhdessä vanhemmuuden tueksi (Päihteet/ vanhemmuus/ kouluikäisten vanhemmat)
- Nuori mieli urheilussa (mielenterveystaajien tukeminen valmentajilla ja muilla aikuisilla/ Pohjois-Savon liikunta)
- Nuoret Pystyy (työelämän ulkopuolella olevat 15-29 v valmennus/Siilijärvi Lapinlahti/Vamos)
- Stressistä säätelyyn hanke (Ensikoti- ja turvkoti; vanhemman raskaus- ja vauvavaiheen stressinsäätely)
- Filhan hanke- Nikotiinista vieroitustoiminnan kehittäminen
- Pelituki/Sovatek (ongelmallinen rahapelaaminen)
- Yksinäisyystyö Pohjois-Savossa (Kriisikeskus)
- Sisu (Sirkkulanpuisto / päihteiden käytön seurauksena kuolleiden läheisten suru)
- Pähkä - hanke (Kirkkopalvelut/ päihteitä käyttävien nuorten vanhempien tuki) jne.

Painopiste: Hyte- resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen

TAVOITTEET	TEHTYJÄ TOIMENPITEITÄ 2021-2025
Vaikutusten ennakoarvointi päätöksenteossa (EVA)	- Järjestetty koulutusta ja tehty hva:lla päätös EVA käyttöön otosta (2024) - Järjestettiin päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) kunta tai kuntayhtymäkohtaisia koulutuksia ja työpajoja Pohjois-Savon kuntien päätöksenteon valmistelijoille Kuntaliiton kanssa (v.2021-2022), Annettu tukea EVA työn jalkauttamisessa kuntiin (2021-2025)
HYTE-resurssit ja rakenteet vahvistuvat	- pidetty valtuustojen iltakouluja verkkoyhteyksin ja osa lähitapaamisina sekä kuntakierroksia teemoilla hyvinvointikertomus, HYTE-yhdyshenkilön työ ja ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö kunnassa sekä HYTE-kerroin. (2025) - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä vietiin eteenpäin ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön verkoston, HYTE-koordinaattorien verkoston ja erilaisten teemaverkostojen sekä järjestettyjen koulutusten ja aktiivisen viestinnän kautta (2021) - tavattu ja perehdytetty Pohjois-Savon kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ehkäisevän mielenterveys ja päihdetyön yhdyshenkilöt. - Ruokakasvatuksen ja kaatumisten ehkäisyn paikallisten verkostojen rakentamisen tuki aloitettiin (2022) - Järjestöjen tekemää HYTE-työtä kartoitettiin järjestökyselyin (2021, 2022, Sosiaaliturvayhdistys v.2024) - Hyvinvointialueen hyvinvointiryhmäksi nimettiin hyvinvointialueen johtoryhmä (2022) - Tavattiin kuntien HYTE ja EPT- yhdyshenkilöitä ja jalkauduttiin monialaisiin ehkäisevän päihdetyön työryhmiin (2021-2025) - Muodostettu uusia HVA:n työryhmiä: mm. Nikotiinittomuus/ -vieroitus, raskaus – ja vauvavaiheen mielenterv. edistäm. pienryhmiä, elintapaohjauksen verkosto (2024) - Kunta HYTE yhteistyöverkostoihin osallistuttu: liikenneturvallisuustyöryhmiin ja HVA:n edustajia kuntien HYTE-ryhmiin - järjestetty Pohjois-Savon järjestöfoorumi, eri toimijoiden yhteistyönä mielenterv. kohtaamis-pv, sote-aamukahveja, tuettu yleishyödyllisiä toimijoita avustuksin. - Liikunnallisen elämäntavan työryhmätyöskentely sekä elintapaohjauksellisen edistäminen aloitettiin (2023) - Alueen HYTE-työtä johtavan HYTE-neuvottelukunta on toiminut aktiivisesti ja toteutettiin lakisääteiset HYTE-neuvottelut. Vuonna 2023 korostettiin vanhemmuuden ja osallisuuden vahvistamista. Vuonna 2024 todettiin, että toimenpiteistä tehostettava osallisuutta ja terveellisiä elintapoja edistäviä menetelmiä, konkreettiseen yhdyspintatyöhön paneutumista tarvitaan ja järjestöyhteistyön rakenteiden kehittämistyötä.
HYTE-prosessit vahvistuvat	- HVA:n HYTE-rakenne ja tehtävät sekä hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksyttiin aluevaltuustossa 5/2022 - Koulutettiin vaikuttaviin HYTE-menetelmiin ja osallistuttiin THL:n vaikuttavien HYTE-toimintamallien arviointijärjestelmän kehittämiseen (2021-2025) - Toteutettu lakisääteiset HYTE-neuvottelut HYTE-neuvottelukunnassa ja HYTE ollut osana tilinpäätöstä ja talous- ja toimintasuunnitelmaa (2023, 2024, 2025) - HVA:n ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma valmistui (2024) ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2023) osaksi PSHVA hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa - Työttömien terveystarkastuksista koottiin kriittisiä menestystekijöitä ja jaettu hyviä käytäntöjä (2022), vuonna 2024-2025 työttömien terveystarkastuksia edistetty hanketyönä. - Työstetty hva:n kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa (2024), HYTE-yhdyspinnat kuvattu ja palvelupolkuja työstetty (2024) - Kuntakierros aloitettu Pohjois-Savon kuntien kunnanhallituksiin yhdyspintateemalla (2024), HYTE hva tarkastuslautakunnassa (2024) - HYTE-kertoimen kirjaamisen asioita edistetty - Hanketyönä HYTE-ohjauksen ja neuvonnan toimintamallit kuvattu ja suunniteltu HVA:n HYTE koulutusta. Tarmoa digitaalinen palvelutarjotin päätös - HYTE sisällytetty maakuntaliiton alueelliseen kehittämissuunnitelmaan - Kunta ja DIAK yhteistyönä Kokemuksellinen hyvinvointikysely (2021,2024) - Tuettu järjestöjen toimintaedellytyksiä hva:n avustuksin (2023, 2024), Raportti järjestöavustuksista toteutettu (2024), Ruoka-apuallianssitoiminta STM avustuksella (2024)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa sotejärjestämislain 7§ hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaa [Lastensuojelulaki 417/2007 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) ja sitä seurataan osana hyvinvoinnin vuosiraporttia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025

Asiakasmäärät	2023	2024
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat	1874 asiakasta	1871
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten %, vastaavanikäisestä 0-17v	2,1% (v.2022 tieto)	2,3% (v.2023 tieto)
Lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaat	511	484
Perhetyön (SHL) ja tehostetun perhetyön asiakkaat	1519	1391

Mitoituksen toteutuminen	2023	2024
Lastensuojelun asiakasmitoitus (sosiaalityöntekijä/ 35 lasta)	Lokakuussa lapsimäärä ylittyi 10 työntekijällä 14 lapsella Mitoitus ei toteudu	Lokakuussa lapsimäärä ylittyi 12 sosiaalityöntekijällä ja 21 lapsella. Mitoitus ei toteudu
Kuraattorien henkilöstömitoitus (kuraattori/ 670 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä 0. Mitoitus toteutuu	Tehtäviä täyttämättä 0. Mitoitus toteutuu
Psykologien henkilöstömitoitus (1.8.2023 alkaen psykologi /780 oppilasta)	Tehtäviä täyttämättä -20,3htv = 13 avoinna olevaa tehtävää + mitoituspusterusteisia 6,3 htv, joille ei ole palkkavarausta Mitoitus ei toteudu	Tehtäviä oli täyttämättä -19,4 htv Palkkaraohituksesta puuttui 6,3htv Lakisääteinen mitoitus ei toteutunut

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden edistyminen

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025.

TAVOITE	TOIMENPITEET	MITTARI	TOIMIJA	SEURANTA – TEHDYT TOIMENPITEET
<i>Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat kohdennetut ja yhdenvertaiset</i>	Perhekeskus-toimintamallin vahvistaminen alueilla Sähköinen perhekeskus otetaan käyttöön Yhdessä-ajan käyttöä vahvistetaan	Toimitaan yhteisen toimintamallin mukaisesti, perhekeskusten itsearviointi, sähköinen perhekeskus on käytössä, Yhdessä-aika on käytössä	Perhekeskus-palvelujen henkilöstö ja johto	- Kaikki palvelut eivät ole vielä yhdenvertaisia. Toimintakäytänteitä yhdenmukaistetaan ja toimintatapoja. - Sähköinen perhekeskus käytössä Omaperhe ja Helpperi toimivat. - Yhdessä aika oli käytössä osassa kunnissa.
<i>Hallintorajat ylittävät yhteistyörakeenteet ovat lasten, nuorten ja perheiden palveluita tukevia ja yhteen-sovittavia</i>	Yhteistyöryhmät ovat monialaisia. Työskentelyssä sovitaan yhteisestä viitekehyksestä.	Henkilöstön ja asiakkaiden palautteet. Yhteistyötahojen palautteet. Työryhmien itsearvioinnit.	Perhe-palveluiden henkilöstö ja johto	- Perhekeskustoiminta on yhteisen viitekehyksen alla toimivaa ja se toteutuu. - Henkilöstö toimii verkostomaisesti perhekeskuspalveluiden sisällä. Paljon sidosryhmiä ja kumppaneita. Lastensuojelu, vammaispalvelut sisäisenä integraationa. Yleiset palvelut, ravitsemusterapia ja toimintaterapia. - Asiakkaat yleisesti tyytyväisiä palveluihin. Tehdään laadukasta asiakastyötä. Psykologiresursseista saadaan eniten kehittämisehdotuksia. Eniten perhesosiaalityöstä muistutuksia. Lisäksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista, erityisesti hoitoon pääsystä.

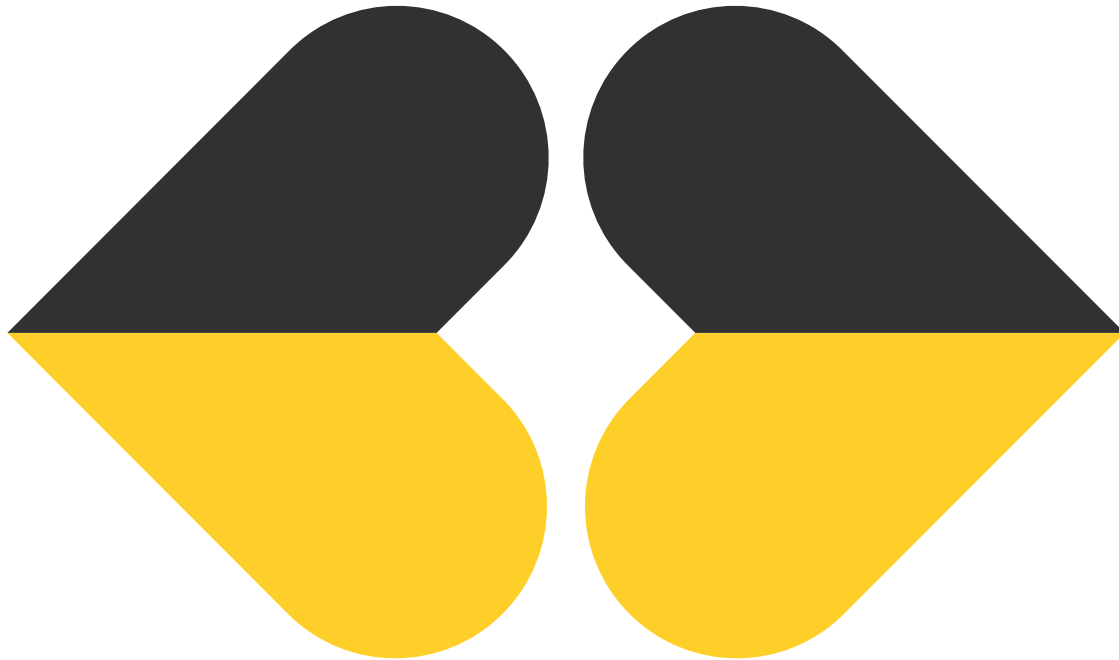

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden edistyminen

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025.

TAVOITE	TOIMEN- PITEET	MITTARI	TOIMIJA	SEURANTA – TEHDYT TOIMENPITEET
<i>Lapsia, nuoria ja perheitä kuullaan ja mahdollistetaan osallisuus</i>	Tehdään asiakas-osallisuus suunnitelma perhepalveluihin. Luodaan perhekeskuspalveluissa asiakasraati-toimintamalli	Asiakas-osallisuus-suunnitelmaa toteutetaan. Asiakasraatien määrä perhekeskuksissa	Perhepalveluiden johto ja perhekeskuspalveluiden esihenkilöt	• Suunniteltu perhekeskuksen osallisuustyöryhmää vuonna 2024 ja tämä lähtee eteenpäin 01/2025 • Asiakasosallisuutta lähdetty edistämään aktiivisesti. Yhdessä aika on yksi konkreettinen asiakasosallisuuden edistäviä toimenpiteitä ja laaja-alainen terveystarkastus, jossa perheiden ja lasten ja nuorten ääni saadaan kuuluville. • Palveluiden kehittämiseen asiakasosallisuutta vielä kehitettävä. • Asiakasraateja on aloitettu perheentaloilla. Nuorisovaltuusto toimii hyvinvointialueella. • Lasten ja nuorten ja vanhempien osallisuutta vahvistettiin esim. alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä joka kokoontuu 3xv. • Perhevalmennuksissa asiakkaat myös kehittäjäasiakkaina. • RRP hankkeen kautta kokemusasiantuntijoita esim. nepsykirjo asiakkaissa. • Asiakaspalautteiden kautta kehitetään toimintaa. • Oppilaat ovat edustettuina yhteisöllisissä opiskeluhuoltoryhmissä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen suunnitelman ikääntyneen väestön tukemisesta seuranta

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi seurataan ja arvioidaan osana vuosittaista hyvinvoinnin vuosiraporttia, joka raportoidaan aluevaltuustolle [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 612/2021 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu vuosille 2024-2025

SEURANTAMITTARIT	V. 2024 MITTARITIEDOT
Omaishoidon piirissä olevat, % yli 75v	4,3% peittävyys laskenut vuoden aikana
Perhehoidon asiakasmäärä ikääntyneissä	14 asiakasta toteutuu tavoitetta pienempänä
Perhehoidon hoitopäivät ikääntyneissä	4842 hoitopäivää (ei sisällä lyhytaikaishoitoa)
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Ympäri vuorokautinen asuminen	Ympäri vuorokautinen asuminen 7,1% Toteutuu tavoitetta suurempana
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Yhteisöllinen asuminen	Yhteisöllinen asumisen 0,24 % Lisääntynyt mutta toteutuu tavoitetta pienempänä
Yli 75v % osuus asumisen eri palvelumuodoissa: Laitoshoito	Laitoshoito 0,18% Laskenut tavoitteen mukaisesti
Säännöllisen kotihoidon peittävyys yli 75v	Kotihoidon peittävyys 12.9 % Toteutuu tavoitetta pienempänä

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

(Aluevalt 29.12.2023) [Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

TAVOITE	TEHDYT TOIMENPITEET V.2024 JA MITTARITIEDOT
Palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi Palveluiden laatu • HaiProilmoitukset, (tuotannossa) (hoitoon liittyvien vaaratapahtumien ilmoituskanava) • NPS (asiakaskokemus ja suosittehalukkuus) kehittynyt palvelu • RAI (tuotannossa)= toiminta kyky mittaristo • Vertaiskehittäminen NHG (tuotannossa) verrataan omaa toimintaa muihin hyvinvointialueisiin • Palvelulupauksen toteutumien kysely (pilotointi vaiheessa) Jälkikäteis seuranta • Muistutukset • Kantelut • potilasvahingot	Ikääntyvien palveluissa HaiPro järjestelmään TOP3 vaaratapahtumailmoituksissa olivat suurimpana - lääke- ja nestehoitoon liittyvät tapahtumat 2891kpl (39,1%), - kaatumiset ja putoamiset 2259 (93,6%), sekä - tiedonkulkuun liittyvät ilmoitukset 376 kpl (5,1%). Kokonaismäärä ilmoituksissa oli 7400 kpl. Toimenpiteet: hankeyhteistyö lääkitysturvallisuuden parantamisessa, kehittäminen, koulutus- ja asiakasturvallisuuden parantaminen korostui. Palvelulupauksen toteutumisesta tai NPS osalta tietoa ei saatavissa RAI tiedon kattavuus ja tiedon laatu on kehittynyt, mikä antaa mahdollisuuden entistä vahvemmin suunnata palveluita tarvetta vastaavasti. NHG vertaiskehittämisaineisto ja verkosto antaa kotihoidon palveluohjauksen ja asumisen kokonaisuuden kansallisen vertailupohjan. Tiivistyksenä voidaan todeta että, kotihoidon asiakaskunta on kansallisesti arvioituna raskashoitoinen, asumisratkaisuihin ohjaututaan verrokkialueita hieman parempikuntoisena. Omaishoito näyttäytyy vaikuttavana ja korvaa muuta palvelurakennetta Ikääntyneiden palveluihin saapui 63 muistutusta ja 2 kantelua vuoden 2024 aikana. Potilasvahingoista oli 7 selvityspyyntöä, joita ei kuitenkaan todettu ei korvauksiin oikeuttaviksi.

Johtopäätökset hyvinvointianalyysin pohjalta

- ♥ Mitkä asiat ovat Pohjois-Savossa hyvin?
- ♥ Mikä vaatii kehittämistä Pohjois-Savossa
-> hyvinvointisuunnitelmaan painopistealueiksi ja
tavoitteiksi

Pohjois-Savossa on hyvin seuraavat asiat

OSALLISUUS JA SOSIAALISET SUHTEET

- ♥ Hieman enemmän erityisesti korkeasti koulutetut ja miehet kokevat osallisuutta, myös ikääntyneissä miehet
- ♥ Perhe ja ystävät vahvistavat hyvinvointia kaikilla pohjoissavolaisilla
- ♥ Hyvä parisuhde lisää hyvinvointia. Parisuhteeseen tyytyväisempiä (esikouluikäisten vanhemmat) enemmän

MIELEKÄS TEKEMINEN

- ♥ Harrastukset ja mielekäs työ, joka on tasapainossa vapaa-ajan kanssa vahvistavat hyvinvointia

HYTE-RAKENTEET, PROSESSIT

- ♥ HVA:lla muotoutumassa kaikille toimialoille
- ♥ HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut työstetty yhdessä
- ♥ HYTE osa organisaation taloutta ja toimintasuunnitelmaa strategiatasolla
- ♥ Kuntien HYTE-rakenteet yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia
- ♥ Kuntien HYTE-resurssit vahvistuneet
- ♥ Terveystiedon edistäminen HVA:lla ja kunnissa vahvinta HYTE seurannassa ja tarveanalyysissä, hyvinvointikertomus ja –suunnitelmatyö ja raportointi

PALVELUT

- ♥ Rokotuskattavuus
- ♥ Yläkoululaisten terveystarkastukset toteutuvat laadukkaasti.
- ♥ Yläkoululaiset ja ammattioppilaitoksen nuoret pääsevät keskimääräistä paremmin opiskeluhuollon palveluihin ja ovat saaneet tukea hyvinvointiinsa, lukuun ottamatta kuraattorin palveluja
- ♥ Parisuhteeseen saatu tukea (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Mielenterveyspalveluita saatu (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Sosiaalipalvelut koettu sujuvaksi ikääntyneiden 65v osalta

ELINTAVAT

- ♥ Lapset (4 ja 5.lk) ja yläkoululaiset ja ikäihmiset 65v liikkuvat päivittäin enemmän
- ♥ Luontoliikkuminen vahvistaa hyvinvointia kaikilla, eniten eri tekijöistä
- ♥ Hyvinvoinnin osalta tilanne on parantunut erityisesti yläkoululaisten osalta ja aikaisemmin heillä havaitut haasteet ovat nykyisin alakoululaisilla
- ♥ Toisen asteen ammatillisessa syödään koululounasta päivittäin useammin
- ♥ Kasvien ja hedelmien ja marjoja syödään ahkerammin työikäisten parissa
- ♥ Kalaa syödään 65v ja 75v parissa enempi kuin muilla alueilla

MIELENTERVEYS

- ♥ Ahdistusta toisen asteen ammatillisen nuorilla vähemmän
- ♥ Masennusoireita vähintään 2vk vähemmän (aol)
- ♥ Onnellisuutta työikäisillä enemmän kuin muilla alueilla
- ♥ Työikäisillä hieman enemmän positiivisen mielenterveyden kokemuksia

TAPATURMAT, VÄKIVALTA JA SYRJINTÄ

- ♥ Tapaturmia (toinen aste) vähemmän
- ♥ Kiusaamista (toinen aste) vähemmän
- ♥ Erilaista väkivaltaa (aol) (fyysinen, seksuaalinen jne) vähemmän
- ♥ Syrjintää työelämässä (työikäiset) ja sote-palveluissa (ikäihmiset) vähemmän

PÄIHTEET JA RIIPPUVUUDET

- ♥ Lukiolaisten päihdekokeilut vähäisempiä
- ♥ Perheissä välitetään vähempi alkoholia alaikäisille (aol)
- ♥ Rahapelaamista vähemmän (lukio, ikäihmiset)
- ♥ Netin haitallista käyttöä (aol) vähemmän
- ♥ Päivittäin tupakoivia ikäihmisiä 75v vähempi

Kehitettävät asiat Pohjois-Savossa vuosille 2025-2029:

Alustavat painopisteet ja tavoitteet, joita muokataan hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä työryhmissä ja verkostoissa

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät/ kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa
- ♥ Yhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy

HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT ELINTAVAT

- ♥ Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys
- ♥ Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat
- ♥ Ruokasuositusten jalkauttaminen (erit. tytöt, 8. ja 9.lk, työikäiset)
- ♥ Terveysliikuntasuositusten mukaisen liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työikäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)
- ♥ Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työikäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9.lk ja lukion tytöt)
- ♥ Aivoterveysten edistäminen
- ♥ Suun terveys

VANHEMMUUS VAHVISTUU

- ♥ vanhemmuustaidot vahvistuu (keskusteluyhteys, rajat)

MIELENTERVEYSTAITOJEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinkäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työikäiset, ikäihmiset)

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

- ♥ Alkoholin käyttö ja haitat vähenee (aol, työikäiset miehet, ikäihmiset)
- ♥ Rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työikäiset)
- ♥ Tupakka (raskaana olevat, työikäiset) sähkötupakka (peruskoululaiset ja työikäiset) nikotiini tuotteet (työikäiset miehet) / nikotiinittomuus
- ♥ Huumeiden käytön ehkäisy (miehet, korkeasti koulutetut)
- ♥ Netin haitallinen käyttö vähenee (4 ja 5lk)

VÄKIVALTA, SYRJINTÄ JA TAPATURMAT VÄHENEVÄT

- ♥ Ketään ei syrjitä; ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työikäiset, ikäihmiset)
- ♥ Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset
- ♥ Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5lk
- ♥ Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää
- ♥ Kaatumistapaturmat vähenevät erit ikäihmiset

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMINEN, RAKENTEET, YHTENEVÄISET TOIMINTATAVAT

- ♥ HYTE-tiedolla johtaminen, kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hvalle
- ♥ HYTE-jalkauttaminen
- ♥ HYTE-rakenteet (osaksi palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)
- ♥ HYTE-resurssit palvelutuotannossa (esim. HYTE-kerroin raha, lääkäri-, kuraattori, psykologi)
- ♥ Yhteneväiset käytännöt (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys, elintapaneuvonta)
- ♥ HYTE-asiantuntijatuki kuntiin: prosessit (Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara, Perusopetuksen TEA, erit Rautavaara, lukio TEA, erit. Rautavaara, Liikunnan TEA, erit Tervo, Kulttuurin TEA, erit Tuusniemi)